

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Paradys Der Wellvsticheyt

Teylingen, Augustijn van

T'Antwerpen, 1630

Het Eerste Deel Nopende De Vren.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45716)

P A R A D Y S
DER GEESTELYCKER
VVELLVSTICHEYT,

Ghestelt op uren, daghen, vveken,
maenden, ende andere tijden
des jaers.

HET EERSTE DEEL

NOPENDE DE VREN.

Is de ghemeyne leeringhe vande l.
heylighe Vaders / ende van alle
Leeraers van de H. Catholijcke
Roomsche Kercke / dat een Christen
mensch sonder op-heffinghe des
herten tot Godt / is als een visch sonder water /
ende als aerde sonder reghen. Want ghelijck een Pl. 142.
visch niet langh en kan leben uyt het water / en
d'aerde sonder regen gheene vuchten kan voort-
brenghen; alsoo en kan een Christen mensch niet
langh in Godt leben / noch salighe vuchten der
zielen voort-brenghen sonder op-heffinghe des
herten tot Godt. De op-heffinghe des herten tot
Godt is eene uyt-roepinghe der sonden / eene ge-
nesinghe der quetsueren / eene verdringhe der
ydeler gedachten / eene ontdeckinge des vants
laghen / eene verkoelinghe in tentatien / eene be-
waernisse van de crachten der ziele / eene ver-
nieuwinghe vande blammen der liefde Godts /
een apoteke der salicheydt / eene vuchtbarighe
moeder

- V A E N. moeder van alle deughdē/ eene op-treckinge des gheests vander aerde totten hemel / ende eene goude keten die ons vast en eeuwelijck aen Godt verbindt. Hier vintmen het hemels groot/dat
- Sap. 16. alderhande wellusticheyt der zielē in hem heeft/ ende dat soet is boven honich ende honighraet. Hier vintmen de gheestelijcke water-putten ende
- Gen. 14 & 16. de fonteynen van Israël, de welcke onse vaders ghegraven hebben/ende zijnder rijck door geworden. Hier zijn de lebende wateren daer den Pro-
pheet van spreekt: Ghy sult met blyschappescheppen wateren uyt de fonteynen des Salichmakers. Waer uyt soo wie drinckt / hem en sal inder eeuwichheit niet meer dorsten naer tijdelijcke bergancklijckheit. Daerom houdende u-selven by/los/ende onghebonden van al dat onder
- Pl. 122. Godt is; ghelijck de ooghen der knechten zijn op de handen van haren Heeren; ghelijck de ooghen der dienst-vrouwen op de handen der vrouwen; laet alsoo utwe ooghen zijn tot den Heere utwen Godt/tot dat hy utwer ontferme. Salich
- Pl. 83. is den man/sepdt David, die daer op-climminghen in sijn herte gheordineert heeft/in't dal der tranen / inde plaetse die hy ghemaect heeft.
- Gen. 37. Gaet dan als met Ioseph in Dochaim, dat is/ in het dal der droefheit van dese werelt / om Godt te soecken in hoecken ende winckelen / ober al roepende; al ist soo dat hy niet verre en is van een ieghelijck van ons lieden: want in hem leben
- Act. 17. wy/ende roeren ons/ende hebben't wesen; ende in hem swemmen wy ghelijck een spongie inde zee/ een visch in't water / een voghel inde locht. Ende ghelijck't glinsteren bande stralen is van de Son/de warmte van het byer/'s menschen leben

den van het afemen/ ende 't afemen vande ziele; 't gras ende de cruyden zijn vander aerde; alsoo is en hanght al ons wesen af het wesen Godes. Wy zijn maer als beeykens spruytende uyt de eeuwich- lebende fonteyne / die Godt selfs is/ en als kinderen hanghende aen de borsten van hare moeder/ ende daer cracht ende voedsel uyt- sughende; alsoo sughen wy en scheppen uyt Godt ons wesen/ leven/ roeringhe ende aemtoght. Hy is het leven daer wy doorz leven/ 't licht onser ooghen daer wy doorz sien/ 't ghehoorz daer wy doorz hoozen; hy is die onsen adem ende alle onse we- Dan. 5.
 ghen in syn handt heeft: ende die ons noch daghelijckx onderhout/ op dat wy in Niet/ daer wy uyt- ghekomen zijn/ niet weder en verballen; gelijk het soude gheschieden ten ware dat den genē die ons geschapē heeft/ ons oock bagelijckx onderhiel. Daerom onder andere verschillen die daer zijn tusschen Godt ende menschelijcke kunstenaers/ is oock dit/ dat dese als sy eenighe werken vol- maectt hebben/ 't zy van beelden/ schilderjen/ schepen / oft eenighe andere / dan stellen sy die aen een kant ende laten die varen; maer Godt de dinghen die hy gheschapien heeft ende ghemaectt / die onderhoudt hy gheduerich met sijne machtighe handt / als de visschen inde zee/ de voghelen inde locht / ende de menschen met de beestē op der aerde. Hierom seyde Dauid: Ghy Ps. 138.
 hebt Heere my ghemaectt / ende op my hebby u handt ghelept. Ende Isaias: Inde schadutve van Isa. 49.
 sijnder handt heeft hy my beschermt. Dese dinghen dan dus wesende/ ende bereyghen hebbende vanden Schepper der natuere/ schoonicheydt ende goede ghestaltenisse des lichaems (als een paleys

V R A N. paleys verciert niet met goudt oft tapiſſerijen/
maer met lebende crachten ende ſinnen/als met
venſteren van lebende peerlen ende gheſteenten)
ende eene ziele met vernuſtthejdt des hemels be-
gaeft/ met memorie/ om te vatten Godts berm-
herticheden die ghepasseert zijn/ met verſtant om
de teghentwoozdighe te begripen/ met wille om
te vatten de toe-komende, ſoo over-ſet alle utwe
Liefde tot Godt ende dat hem aen-gaet/ſeggende:
Ick beminne u o mijn Heere en mijn Godt/met
mijnder gantscher herte/ziele/ ende met alle mij-
ne crachten ende ſterckheden / ende metten bin-
nenſte merck mijns herten. Alle uren ende ſton-
den ghebrypcke ick de welbaden utwer bermher-
ticheyt; want ick altydt vergaen soude / waert
dat ghy my altydt niet en beſtierde; ick soude al-
tydt ſterben / waert dat ghy my altydt niet le-
bende en hielt: ende ghy verbindt my tot allen
oogenblick/ want ghy my alle oogenblick utwe
groote welbaden verleent. Ghelijck alſer dan
niet een ure oft ſtonde en is in al mijn leben/
indē welcken ick utwe welbaden niet en ghenie-
te/ alſoo en behoort gheen ure oft ſtonde te we-
ſen/inden welcken ick u altydt niet voor oogen
en soude hebben in mijne gedachteniſſe/ende niet
en soude lief-hebben uyt mijne gantsche ſterck-
heyt. Ende dat ſelbe en vermach ick oock niet
Heere/ten zy dat ghy 't my gheeft. Ghy ghebede
in utwe wet/dat ick u danckbaer zy / ſoo wille ick
oock weſen; want waert by al-dien ick de locht/
daer ick by lebe ende aeffem trecke/ſoude moeten
kooopen / hoe dier soude ick die daghelijck willen
betalen? ende hadde ick maer een ooghe/ oft eene
handt/ oft eenē voet/hoe dier soude ick die geerne
willen

Soliloq.
Aug. cap.
18.

willen koopen vanden ghenen diese my soude VREN.
 konnen ende willen verkoopen? Maer ghy geeft
 my alle dese dinghen daghelijck om niet/ ende
 doet my groote dinghen ghy die machtich zijt; LUC. 1.
 hoe soude ick u dan niet danckbaer wesen vooz
 alle dat ghy my ghegeven hebt? Ghy gebiedt in
 utwe wet/dat ick u beminne; gheeft dat ghy ghe-
 biedt/ende ghebiet dan dat ghy wilt. Doozts ter-
 wijle Godt het leue is ende 't middel-punt utwer
 ziele/ ende al u schat ende rijckdom / soo keert u
 ghedurich metter herten tot hem / ende met een
 vierighe begheerte heft op tot hem de crachten u-
 wer ziele by daghe ende by nachte/ende roept als
 eender swalutwen jonck; ende schiet brandende Isa. 38.
 schichten ende pijlen na den hemel / soo metter
 herten/als metten monde. Als: mijn Heere ende Ioan. 10.
 mijn Godt! mijn opperste goet/mijn eeuwighe
 salicheyt/Godt mijns herte/ende Godt mijn deel
 inder eeuwigheyt: wat isser inden hemel/ofst wat Pf. 72.
 wille ick buyten u op der aerden? Iesv zijt my
 een Iesus! Al mijn begheerte is by u / ende mijn Pf. 37.
 suchten en is vooz u niet verborghen: spzeect
 Heere/ want u dienaer die hoort. Gheeft dat ghy 1. Reg. 3.
 gebiedt/ende ghebiedt dat ghy wilt. Heere/ wat Aug. 1. 10.
 wilt ghy dat ick doe? bereyt is mijn herte/bereyt! conf. 31.
 treckt my na u inde soeticheyt utwer salbinghe. Act. 9.
 Maectt my rijck na der ziele/ laet ick u kennen/ Cant. 1.
 laet ick my kennen: Een op-rechten gheest ver- Aug. 1. 2.
 nieutot in mijnen binnenste! maectt my een fol. c. 1.
 mensch na u herte. Doet my niet na dat ick ben/ Pf. 50.
 maer soo ick geerne ware. O bermhertigen Godt/
 ontfermt u mijnder! verlicht mijne duyternisse!
 verlicht mijne ooghen/ dat ick tot geenem tijde Pf. 12.
 en ontsape in die doot: dat mijn bypande nimmermeer

VREN. mer meer en segghe: Ick heb hem verwonnen; en
 Pf. 70. verlaet my niet Heere mijn Godt/ als mijn
 cracht beswijckt/en gaet niet wech van my. Mijn
 Godt/ende al! waer op set ick mijn hope/ dat
 ick u soo luttel beminne/ ende soo traeghlyck
 Pf. 118. diene! Och oft mijne weghen gheschickt wierde/
 om t' onderhouden uwe rechtveerdich- makin-
 Pf. 102. ghen! mijn ziele ghebenedijt den Heere; ende alle
 mijn binnenste synen heylighen naem.

II.

Denckt dat Godt de creatueren gheschape-
 heeft/niet alleen tot dienst/maer oock tot onder-
 wijsinghe des werelts; ende om de menschen te
 wecken vanden slaep ende verghetentheydt tot
 wackere aen- schouwinghe ende verwonderinge
 van Godts wijsheyt/ moghentheyt/ ende goet-
 heyt. S. Augustinus sprack tot Godt: Hemel ende
 S. Aug. aerde efi alle dingen seggen my/ dat ick u soude
 Vit. PP. beminnen. Den H. Antonius noemde de werelt
 f. 659. een handt-boeck vande hemelsche discipline. Sa-
 Prov. 6. lomon sent ons tot het miercken; Iob tot den bee;
 Iob. 12. Isaias tot den os ende ezel; Ieremias tot den
 Ifa. 1. kiecken-dief/ tot die toztel-buybe/ tot die swalu-
 Ier. 2. we ende den opebaer. Ende den H. Apostel seyt/
 Rom. 1. dat die onsielijcke dinghen Godts worden be-
 schouwt door 't verstant/door die dinghen die ge-
 maectt zijn; als oock Godts eeuwige macht efi
 Godtheyt. Even-eens ghelijck die Comedianten
 door hare vertooninghen ons de waerheyt der
 historien aen-wijzen. 't is wel waer/een simpel
 leeck die vraecht dan somtijds/ is dit een Co-
 ninck? Is dit een huys-man? maer den wijzen
 die antwoort daer op/neen/maer 't is een die een
 Coninc; 't is een die een huys-man representeert.
 Alsoo de creaturen en zijn wel Godt niet/ maer
 zijn

zyn als verscheydē personagien ende coppen/die **VREN**
 ons Godt representeren/ende ons sijne qualitey-
 ten bekendt maken; ghelijck Apelles uyt eene Plutarch.
 linie die hy ghetrocken hadde/ ghekent wierde. in Apoph.
 Om dan niet te blijven sitten/ maer als met die thegmat.
 Enghelen bande leedere van Iacob, van den on- Gen. 28.
 dersten trap te komen tot den oppersten / soo
 denckt dat ten 1. de aerde u verbeeldt/ dat Godt
 standvastigh is. 2. het water / dat hy vruchtba-
 righ is. 3. de locht / dat hy ober al is. 4. de Son/
 dat hy claer-siende is. 5. den hemel / dat hy ver-
 heben is. Boven het portael van Salomons tem- Ioseph.
 pel (dat daghelijck van twee hondert mannen l. 6. de bell.
 gheopent ende ghesloten wierdt) was eenē wijn- Judaico.
 gaert van goudt ghemaect; en inden wijngaert
 warē druybē / bande welcke elcke bestie de hoogh-
 de hadde van een langh mans-persoone; ende
 hier uyt hebbē de Fabryck-meesters van die van
 Israēl, nae den reghel van proportie / konnen de-
 linieren ende af-meten de hooghde van den sel-
 ven tempel / soo dien ghetweest hadde booz de de-
 structie. Twee schaep-herders jonghers staende
 aen de sijde van eenen reus (den welcken Timan-
 ces na de conste bande verdiepinghe volmaect
 van grootte / in een cleyn begrip gheschildert
 hadde) ende niet anders by hen hebbende als de
 roedekens / daerse de schapen mede hoedden ende
 boort-dzeben / hebben daer mede den pinck oft
 achterste vingher vanden reus (die slapende ter
 aerden scheen te legghen) af-ghemeten; ende uyt
 de lenghde vanden vinger / die de lenghde hadde
 bande roedekens / hebben andere daer nae de
 grootte ende de ghesteltenisse van het gheheel
 lichaem vanden reus weten af te beelden; want

VREN tot sulcken eynde hadde Timantes dat bande
 jonghskens daer by geboeght in't tafereel. Ende
 de Astrologanten hebben uyt de grootte bande
 aerde (die maer het middel-punt is bande ronde
 des wereldts) konnen af-palen de grootte bande
 andere elementen; als oock bande hemelen ende
 hoogere hemelen / tot den hemel der Heylighen
 toe; want de ronde die berder is van het middel-
 punt banden cloot / is altydts in den om-loop
 grooter ende grooter. Is dit dus bande hooghde
 ende verhebenhepdt der creatueren ; laet ons
 boozts op-climmen tot Godts verhebenhepdt;
 ja uyt alle creatueren wat Goddelijcx scheppen :
 als aenschouwende ten 1. den hemel / al suchten-
 de / seghet met den H. P. Ignatius : Hoe buyl schijnt
 Ribad. 1.1. cap. 2. vit. my die aerde / als ick den hemel aenschouwe !
 ten 2. de son ende sterren : ☉ / wanneer gheraken
 Pfal. 118. die onder mijn voeten ! ten 3. de locht: Ick hebbe
 mijnen mondt gheopent / ende asem gheschept
 na der zielen ! ten 4. storm / windt / reghen / ijfel /
 sneeuw / haghel : Hoe ontroert hem den hemel /
 ende hoe schreijt hy ober onse sonden ! Ende we-
 wederom : Wellicom mijns Heeren boden ende die-
 Pfal. 147. naers ! wederom : Hy geeft sneeuw ghelijck wol-
 le ; hy stroopt rijm ghelijck asche ! hy wozyt sijn
 Tob. 3. ijs-schollen ghelijck brocken ! ende wederom : Na
 storm geeft hy stilte ! na duysternisse licht ! ten 5.
 Judic. 6. den dauw : Alsoo was die komste vanden Sone
 Godts van hoven. Ten 6. de vogelen des lochts :
 Pfal. 54. Wie sal my bederen geben van eender duybe / dat
 ick blieghe ende ruste ! Ten 7. valcken en habit-
 ken : Eplaes ! dat den mensch alleen weder-staet
 de stemme Godts ! Ten 8. berghen ende steenrot-
 Pfal. 124. sen : Eplaes / waer is mijne vastighepdt op den
 Heere !

Heere! Ten 9. boschagien ende bloeyende boomen: Eplaes/ waerom ben ick alleen onbzuchtbaer inden hof der H. Kercke! Ten 10. een roose onder de doornen: Wee my/om wiens sonden de aerde tot doornen te draghen vertwefen is! oft: eplaes geenen staet sonder doorne van droefheyt!

Ten 11. een Sonne-bloem / ofteen bootken volghende 't koopbaerdy-schip: Wanneer sal mijne ziele volghen het Lam waerwaerts 't gaet? Apoc. 14.

Ten 12. een byeken op den thymus: Alsoo vergadert eenen goeden mensch der deughde honigh uyt het broodt der bitterheyt ende benautheydt!

Ten 13. een kicryken onder sijn moeder: Betwaert my/Heere/onder de schadutwe utwer vleughelen! Psal. 16.

Den Heere beware my van alle quaet; den Heere beware mijne ziele. Den Heere beware mijnen in-ganck ende mijnen uyt-ganck / van nu aen / ende tot inder eeuwigheyt/Amen. Ten 14. een schaepken onder de bocken: alsoo was IESVS onder de Ioden. Ten 15. eenen haes onder de honden: eplaes/soo is mijne ziele onder mijne byanden! Ten 16. eenen bos oft konijn: De bossen hebben haer hollen/en de vogelen des hemels nesten; maer den Sone des menschen en heeft niet waer hy sijn hooft legget. Ten 17. schoone steden/palapsen: O hoe schoon moet zyn het hemels Ierusalem, als het aerdtliche dal hier beneden soo blinckt! Ende met David: Ick ben verblijdt in't ghene dat my gheseydt is/in't huys des Heeren sullen wy gaen: onse voeten waren staende in u boorzhoven/o Jerusalem! Ten 18. vergaderinghe van Edele / oft Religieuse persoonen: Siet hoe goet ende ghenuchelijck is't / broeders by-een te woonen! als een salbe op 't hooft / die op den

- V A E N. haert daelt/op den haert van Aaron! die bloeyt tot den uystersten hoorde sijns cleedts! Ten 19. een vrouwe in noot des barens: Alsoo is't met den mensch eer hy sijn ziele ter gratie en glorie haert. Ten 20. een loopende beckerken: De gratie van mijnen Godt bloeyt soo soetelijck / ghelijck dit waterken! Ten 21. een rivier loopende inde zee: Mijn ziele en sal noyt ruste hebben / dan als sy sal gesoncken zijn inde zee vande Goddelijckheydt! Ten 22. schelpen / hozenkens / clepne oesters / ende hoe dat de baren loopen op 't sandt: **Psal. 68.** Godt / maect my saligh / want de wateren zijn ghekomen tot mijne ziele! **O** Heere / verlost my vande diepte der wateren! Ick ben gedreven tot inde diepte der zee / ende het ontweder heeft my verzoncken! Ten 23. het ebben vande zee! Keert **Psal. 125.** wederom / Heere / onse ghebanckenisse / gelijk de beke inden Zuyden-windt. 24. klepne onnoosele **Math. 18.** kinderkens: Ten 23 ghy u bekeeret / ende wordet ghelijck kinderkens / soo en sult ghy in't Rijke der hemelen niet komen. 25. kinderen singende inden Choor oft inden Catechismus: **Wt den Psal. 8.** mondt der jongher kinderen ende suygelinghen hebt ghy / o Godt / uwē lof vol-maect. 26. schapen oft offen gaende na de slaghe-bancke: **Och** hoe treuren de beesten om de sondē van den mensch! **Ibidem.** ghy hebbet al onder sijne voeten geworpen / schapen ende offen al-te-male; daer toe oock de dieren des beldts / de boghelen des hemels / ende de vischen der zee / die dooz-wandelen de wegghen der zee. **O** wanneer sal doch den mensch hem buygen en vernederen onder de machtige handt Godts! 27. eenighe schoone schilderijen wel betwaert; **Och** oft de menschen soo hunne ziele betwaerden!

28. berckens loopende nae 't kot : Denckt op
 Iohan vā Florence, een groot meester inde Rech-
 ten binnen Castilien : desen siende uyt een bande
 hooghste vensterē sijn̄s huys / sagh eenē bercken-
 drijber seer begaen om sijn̄ berckens / die hier en
 daer berstroot waren / by-een te krijgen. Hy riep
 epndelijck dapper luydt : huy / huy / mijn ber-
 kens / in't kot / in't kot / ghelijck die Rechts-ghe-
 leerde in de helle. *Autwelijcx* en was dit woordt
 gesprokē / de berckens die runden / die packē haer
 wech / ende liepen ober-hoop te poste naer 't kot /
 ende persten malckanderen als haringhen in de
 ton. Den Doctoor dit siende / versuchte in su-
 selen / ende seude Adieu de wereldt. *Sies num. 8.*
van maenden.

V R I N.
 D. Anto-
 ninus to.
 3. Hist.
 tit. 24.
 cap. 9.

Dermaent ende treckt oock alle creaturē tot
 den lof des Heeren : nu de boghelen des hemels ;
 nu de dieren der aerde ; nu de visschen bande zee ;
 nu de son / mane ende sterren / het licht en̄ de duy-
 sternisse / &c. ghelijck David ghedaen heeft / ende
 na hem de drij jonghelinghen inden glayenden
 oben / ende na hen den H. Franciscus, ende den
 H. Antonius de Padua, ende vele andere. *Est om*
 na dese exempelen sekerder te trachten / soe ober-
 denckt met aendacht / dat de wereldt is als een
 konstigh ur-werck / ende de raderen van dit ur-
 werck zijn de hemelen / de gewichten zijn de vier
 elementen / de clock is den mensch / den clepel is
 de tonghe des herten en̄ des monds : dese moet
 ghestadigh geroert worden en̄ luyen uyt danck-
 baerhepdt tot Godt den Heere / die gheschapyen
 heeft hemel ende aerde. Ende alle creaturē ber-
 wachtē desen lof uyt den mont van den mensch :
 want ghelijck den Coninck in werde alle an-

III.

Psal. 148.

Dan. 3.

VREN. dere perſoonen des rijckx repreſenteert / alſoo re-
preſenteert den menſch in weerde alle andere
creaturen. Als dan den menſch Godt lobet / eert
ende danckt / eſt in ſu-ſelven berweckt den gheest
van danckbaerheydt / ſoo doen't als in hem oock
d'andere creaturen. Ende daerom verpozde hier
Pſal. 102. toe ſijne ziele den Coninck David, als hy ſeyde :
Ghebenedijdt mijn ziele den Heere / ende alle dat
binnen my is ſijnen heyligen name / &c. Woortx
in alle ſtonden ende plaetſen zijt ghedachtigh
Godes eſt utpes H. Engels tegentwoordighepts.
Ick heb uwe gheboden onderhouden / ende uwe
Pſal. 118. ghetuygheniſſen / ſprack David, want alle mijne
wegen zijn in u gheſicht. De ghedenckeniffe van
Godts teghentwoordigheyt werckt dzy dingen.
Ten 1. bedwinght als met eenē toom den mēſch
Plutarch. van ſonde. Pyrrhus den Coninck paſſerende by
in Pyrho. gheval booz-by een tente / daer de ſoldatē binnen
waren / ende laſterden den Coninck / ſloegh pro-
perlijck met een roedeken aen't pavillioen / ende
ſeyde : ſus / ſus / mannen ; den Coninck hoorzet.
En dervet dan een ſoldaet booz den Coninck niet
ſondighen / noch een kindt booz ſijnē vader ; beel
min een diſcipel booz ſijnen meeſter / ende noch
min een onderſaet booz den Rechter / die hem ter
doodt ſoude konnen verwijſen : hoe ſoudet ghy
derrē ſondighen in het aenſien van Godt / die
lieffelijcker is dan eenighen vader / beter leerende
dan eenighen meeſter / verbaerlijcker in ſijn ca-
ſtijden dan eenighen Rechter? Siet num. 5. van uren.
Dan. 13. Dit dede Suſanna grootelijckx omme-ſien / om
2. Mach. 6. in't quaet niet te conſenteren : ende Eleazar, om
de verboden ſpijſen niet te eten tot iemandts
Vit. PP. berargherniſſe. Ende den H. Ephraim, als oock
Roſw. f. den
168. 374.

den Abt Paphnucius bekeerde veel lichte vrouwe- V R E N.
 personen door de leeringhe vande teghenwoor-
 digheyt Gods. Ten 2. verdijft als een licht
 de duysternisse der tentatien. Daerom seyde Da-
 vid: Mijn oogen zijn altydts totten Heere/want Psal. 24.
 hy sal uyt den strick mijne voeten trecken. Ende
 wederom: Al wandelde ick in't midden vande Psal. 22.
 schaduwte der doot / soo en sal ick gheen quaedt
 breefen / want ghy met my zijt. Den H. Anto-
 nius, ende de andere HH. Gudt-vaders plegen te
 segghen / datter gheen crachtigher remedie en
 was teghen de laghen des vbandts als Gods
 ghedachtenisse: want ghelijck eenen soldaet inde
 teghenwoordigheyt van synen Capiteyn niet
 lichtelijck den moedt verlozen en gheeft / alsoo
 in den gheestelijcken strijdt sult ghy ghelucke-
 lijck strijden / als ghy denckt op Godt / en in hem
 betrouwt / ghelijck den bergh van Sion. Ten 3. Psal. 124.
 de teghenwoordigheyt Gods is eenen korten
 wegh / niet alleen tot afsnijdinghe van alle son-
 den / ende om-helsinghe van alle deughden / ja
 oock een spoze tot de volmaecktheyt. Daerom
 seyde Godt tot Abraham: Wandelt voor my / Gen. 17.
 ende zijt volmaeckt: als oft hy hadde wilke seg-
 ghen: als ghy u ghedurigh sult stellen in mijne
 teghenwoordigheyt / en uwe wercken soo doen /
 ghelijck een die hem stelt voor de oogen van mijne
 opperste Majesteit / soo sult ghy een volmaeckt
 man worden / soo om't quaet uyt te roeyen / als
 om het goet te aenbreeden. Dese volmaecktheyt
 schijnen oock Enoch ende Elias bekomen te heb-
 ben / ende sy hebbē verdient verhoert te worden:
 want sy hadden altydts voor Godt ende met
 Godt ghewandelt. Van Enoch spreekt de schrif- Gen. 5.
 tuere:

V R E N, tuere: Hy heeft met Gode ghetwandelt / ende hy
 Hebr. 11. en wiert niet ghebonden / want Godt heeft hem
 3. Reg. 17. wech-ghevoert. Ende Elias seyde: Den Heere
 leeft / vooz wiens aensicht ick stae. Saligh is
 dan de ziele / die met Godt sozghbuldighlyck
 wandelt / hem aensende in-wendigh ende uyt-
 wendigh / ende tot hem stierende alle hare ghe-
 dachten ende affectien / want sy sal de vruchten
 van dese oeffeninghe ghetwaer worden tot salig-
 heydt / ende Godts oogen sullen oock gestadigh
 op haer ghebesticht wesen. Dit gaf den Heere
 eertijds aen de *H.* Catharina van Senen te ken-
 nen / segghende tot haer: Dochter / hebt gedach-
 tenisse van my / ende ick sal uw's ghedencken:
 doet altyds soo uwe wercken / als oft ghy waert
 in mijne teghentwoordigheydt / ende ick sal soz-
 ghe draghen van u te verboozderen / ende van u
 tot de volmaecktheydt te brengen. Te vecht
 Prov. 3. seyde van den Wijse-man: In alle uwe weggen
 pepst op Godt / ende hy sal uwe ganghen wel be-
 schicken. Siet nu. 1. van uren. ende nu. 20. van daghen.
IV. Aenghestien onse ghedachten / woorden ende
 wercken / de schreden zijn inden wegh tot Godt /
 soo stiert dese / als een op-gaende wieroock / ende
 als offerhanden / ter eeren Godts: Segghende /
 nu wil ick dit oft dat doen; nu dit oft dat laten;
 dese oft die deught oeffenen; dit oft dat lijde ende
 berdraghen / tot Godts lof ende eere. Soo wie te
 Math. 10. drincken gheeft iemanden van den alderminsten
 eenen kroes kout waters inden naem ende tot
 lof van Godt / die en sal synen loon niet verben.
 Coloss. 3. Daerom al dat ghy doet / 't zy in woorden oft in
 wercken / seydt den Apostel, doettet al indē naem
 des Heeren Iesv Christi. De liefde heeft een sup-
 per

der ende simpel ooghe/ende al datse doet oft laet/
 inwendigh ende uytwendigh/ daer inne soeckte
 meer Godts lof / eere ende wel-behaghen / dan
 haer eyghen lust ende gherief. Wat een mensch
 bemindt/ dat lobet ende prysst hy : ende dat heeft
 hy geerne van alle menschen gheert ende gepre-
 sen. Ende waert alsoo dattet anders geschiedde/
 hy soude liever goet ende lijf waghen / dan dat
 te verdragen : ghelijck het ghebleken heeft aen
 soo veel heylighe Martelaren / die hun bloede
 by-willigh ghestelt hebben om de eere Godts.
 Den H. P. Ignatius was soo vande blammē van-
 de pure liefde Godts ontsteken/ dat hy verlaer-
 de/dat hy/waer't sake dat Godt hem inde helle
 stelde/ meerder tozment soude gevoelen in't ont-
 eeren vanden Goddelijcken naem / dan in't ver-
 dragen van die helsche pijnē. Maer wie zijn dese
 die Godts eere soo soecken te hanthaben ? Oer
 Godt nochtans onghelobet soude blijven / eer
 soudē hem de steenen eeren ende lohen : ende de
 onredelijcke ende ongheboelende creatueren sou-
 den hem eer prysen ende ghebenedijden / dan dat
 hy van lof soude berooft zijn. Daerom/aenghe-
 sien ghy alle tijden / uren ende stonden nieuwe
 gratien ende weldaden van hem ontfanght/ soo
 vernieuwt gheduerigh in u herte ende monde
 sijnen lof. Ende latet u een vzeught wesen / dat
 ghy loben mooght den genen/dien ghy bemindt
 boven al datter is in hemel ende in aerde. Ende
 segghet : Ick sal den Heere ghebenedijden tot Psal. 33.
 allen tijden/altijdt is sijnen lof in mijnen mont.
 Ende wederom : Ghebenedijdt mijn ziele den Psal. 102.
 Heere/ende al dat binnen my is sijnen heyligen
 name. Den H. P. Ignatius hadde vooz een by-

V. R. E. N. spzake : Tot meerdere Godts glorie. En al wat hy liet oft dede / dat gheschiedde al in den naem des Heere IESV Christi. Een bande **H. H.** Vaders der woestijne sagh / dat den **H.** Gheest inde ghe- daente van eene duybe neder-daelde op eenen schaep-herder / die hem daghelijck hier in oot- moedelijck oeffende / ende wenschte dat soo dick- wijls als hy synen asem verhaelde / den **H.** naem Godts daer door soude moghen gelobet worden ende ghebenedijdt. *Siet num. 7. van jaren.*

V. Maectt een vast boornemen / dat ghy in geen- der manieren de Goddelijcke Majestejt wetens ende willens en begheert te vergrammen / oock niet met de alderminste sonde : ja liever soude willen de doodt sterbē / ja springē in een gloepen- de zee / dan sulckx doen. Ick wil liever geen rijck hier hebben / seyde den jonghsten sone van den Coninck van Cimmeren tot Ariophanes den Coninck van Thracien; dan dat ick na het herte van mijn oberleden vader soude willen schieten / ghelijck mijn broeders ghedaen hebben: verve zy dat van my. Seght mede alsoo: Ick wille liever alles late / dan dat ick Godts Majestejt wetens ende willens soude willen ont-eeren / oock met de minste sonde. Want immers de sonde loont sijn meester / ende dat met sulcke bitterheyt / dat het verdraeghelijcker is alle tozmenten te ver- draghen / dan het intwendigh knaghen van een sondigh ghemoet. Want als die reden onder is / ende 't bleesch bobē / wat ruste oft vrede kan daer wesen inden mensch ? wat vrede kan daer wesen in een rijck / als daer eenen vrenden tyran re- geert / ende niet den eyghen Coninck ? wat ghe- steltenisse in een ure-werck / daer de cleyne rade- ren

Diodor.
l. 24.

ren zijn inde plaetse bande groote & elck dinck is **VREN.**
 geerne in sijn plaetse / ende soo langhe het daer
 buyten is / soo en kan het niet rusten. De ver-
 stupckte leden en geben den mensch gheen ruste
 noch stilte / maer pijn ende weedom / booz ende
 al eer datse wederom ghestelt zijn in haer rechte
 ghelitten : alsoo en gheeft de reden den mensch
 gheen ruste / ende en houdt van cloppen niet op /
 oft sy moet wederom wesen in haer plaetse / ende
 boben sitten. Het herte van den ongoddelijcken **Isa. 57.**
 is ghelijck een siedende zee / die niet stille zijn en
 kan. David sprekende van de misdaden / seydt al **Psal. 37.**
 dus : Ghelijck eenen swaren last zijn sy op my
 bestwaert. Maer ghy sult segghen : zijn de sonden
 soo swaer / hoe en gheboelen sommige menschen
 die niet & maer draghense op hunne schouderen
 eenen gheheelen dagh / weecke / maendt / jaer / ende
 langher / ende verblijden hen sonder omme-
 sien in ijdelheydt / als oftse teghen eenen houten oft
 steenen Godt ghesondight hadden / die noch en
 sagh noch en hoorde & ick antwoorde ten 1. dat
 een element / als het is in sijn eyghen plaetse /
 niet swaer en weeght. Swemme ick in de zee /
 oft in een riviere / ick en gheboele het ghewicht
 der wateren niet / want sy zijn in haer eyghen
 plaetse : maer draghe ick water in eenen eemer /
 dan heeft het ghewichte / want het buyten sijn
 plaetse is : alsoo de sonde / alse by gheval is in
 den wille des mēschs / soo is sy als in haer plaet-
 se / ende dien volghende sonder ghewichte : maer
 als den mensch van den boosen wille bekeert is /
 dan is hem de sonde swaer / dan smertse hem /
 ende sweert hem ten etter ende ten bloede uyt ;
 dan sucht hy / dan claeght hy / ende weent in rou-
 we ;

VREN. we; ende seydt tot sijne ziele: en wilt u niet ver-
 Ofca 9. blijden Israël, want ghy hebt ghehoereert van
 Tob. 5. uwen Godt. Ende met den ouden Tobias: Wat
 blijfchap sal my wesen/ die in duysternissen sitte/
 Vit. PP. ende 't licht des hemels niet en sie? Sophronius
 Rosw. verhaelt van eenen soldaet/die uyt grootē moet-
 fol. 906. wil een onnoosel kindeken vermoorde / dat diert
 over dit feyt sulcken knaghen hadde van con-
 scientie/ dat hy om sijn sonde met eeuwige tra-
 nen te beschreyen / liep in het diepste der woestij-
 ne. Hier niet rustende / liep hy inde bergaderinge
 der Monicken. Over al sagh hy bloedt booz sijn
 ooghen; ende hoorde als een stemme / waerom
 hebby my vermoort? Den Abt hem dus ontstele-
 stende / socht hem dooz alle middelen tot ruste te
 brenghen / maer en boozderde niet / en 't woegen
 ende den woerm vermeerderde in sulcker boegen/
 dat hy latende de woestijne / latende de haren
 kleederen / liep tot de Rechters vande stadt / aen-
 dzinghende / datse hem souden veroordeelen / seg-
 ghende: 't is my beter eens te sterben / dan da-
 ghelijcky met duysent pijlen in mijn herte ghe-
 schoten te worden. Ende hy en rustede niet / booz
 dat de verbaes de Rechters hem dooz den scherp-
 rechter sijn hooft van sijn lijf hebben doen af-
 slaen. Siet num. 16. van jaren. Siet hier uyt de
 Erasmus
 in apoph-
 thegmat. bzuucht / ende den loon der sonden. Stratonicus
 eenen vermaerde speel-man van Athenen, want-
 delde te Pellen in Macedonien; en seer vermoeyt
 wesende vā gaen ende dorstende / quam by eenen
 hozn-put / ende vzaeghde van die daer stonden
 ende water putteden / oft die wateren goet waren
 om te dzincken & alle die van dit landt / antwooz-
 den sy / en praechen gheen ander. Wel / seyde Stra-
 tonicus

tonicus, soo en zijn de wateren niet ghesont. **Hy** **VREN.**
 hadde gemerckt aen d'aensich ten van dese man-
 nen/ende van andere van dat landt/dat sy bleeck
 ende sieck van couleur waren: ende hier uyt be-
 sloot hy/dat de wateren niet goet en konden zijn/
 ter wijlen sy soo schadelijcke effecten inde men-
 schen wochten. 'T selbe kan-men vande wate-
 ren der sonden segghen. Ick antwoorde ten 2.
 eenen sondaer in dese werelot is hier als in een
 vercoelde pzieel ende lust-hof/daer hy aemtocht
 heeft; overmits dat dese plaetse ordinaris de eu-
 ghen plaetse niet en is / daer den sondaer ten
 swaersten wordt ghestraft; ende daerom en ghe-
 boelt hy hier dickwijls den last der sonden ten
 meesten niet/ als wel hier namaels. Siche den **Gen. 34.**
 sone van Hemor en gheboelde de pijn der won-
 den niet/noch de smerte der besnijdenisse/ dan op
 den derden dagh. Oock en gheboelt-men den
 steeck van het gheweert niet soo seer ter wijle het
 bloedt warm is/als wel daer na. Ende als-men
 in de herberge wel banquetteert / dan denckt men
 wepnigh op 't swaerste van't ghelach; maer als-
 men meynt te gaen / dan wordt men vast gehou-
 den/ende men moet betalen tot den uysterste pen-
 ningh toe. Alsoo die by-willigh sondicht / al
 gaet hy in vzeughden boort/ende al en achtet hy
 niet/ en al en past hy niet op al sijn bedryf / noch
 op den woorm sijnder conscientie/ noch op de toe-
 comende eutwen (ten opsichte vande welcke den
 Coninck David seer begaen was om sijn sonden/
 ende sy beswaerden hem boven maten) soo en sal
 hy nochtans de straffen niet ontgaen / ende de
 handt Godts sal hem crachtelijck besware; ghe-
 lijck de handt van den jonghen Tobias beswaer. **Tob. 6.**
 lijck

V R E N.

lijck viel aen den visch/ niet doen hy was swem-
 mende in den Tygris, maer doen Tobias dien
 greep met de couwen ende trock uyt de wateren/
 ende haelde op't drooghe/efi het inghetwant uyt-
 dede. Alsoo de sonde/die nu/ghelijck eenen balck
 in't water/licht is te treckē/sal den sondaer hier
 na/als hy uyt die wateren van dese werelddt ghe-
 trocken sal zyn/soo besware/datse hem als eenen
 balck op sijn herte sal legghen / ende als eenen
 eeuwigghen bergh op sijn verstandt. Ende om dit
 Pfal. 37. in-sien/seyde David : Ghelijck eenenswaren last
 zyn sy op my beswaert. Ende gelijck eenē hont /
 die ghedzagen wordt om verdzonckē te worden /
 al heeft hy den steen om den hals /soo en geboelt
 hy nochtans de swaerte niet / soo langhe als hy
 op den erm ghedzaghē wordt; maer als hy in't
 water ghetworpen wordt / dan wordt hy't ghe-
 waer / ende gaet ten gronde : alsoo en gheboelt
 den sondaer de sonde niet /soo langh als hy op de
 ermen van Godts barmhertigheyt in dit tegen-
 woordigh leven ghedzaghē wordt ; maer wan-
 neer den draet van dit leven af-ghesneden sal
 zyn/ende hy door de baren vande doodt ghepas-
 seert sal wesen / efi ghekomen voor Godts recht-
 beerdigheyt / dan sal hem 't ghetwicht der son-
 den beswaren / ende hem trecken tot inden af-
 grondt / om daer eeuwigghelijck ghepynight te
 worden. Daerom verfoeytse als de poortē van
 Job 6. de helle:want magh iemandt smaecten/dat alst
 ghesmaeckt is/de doodt aen-bzenght? efi mocht
 1. Reg. David eertijds tot Abner segghen / ende tot de
 16. wacht van den Coninck Saül : Alsoo waerachte-
 lijck als den Heere leeft/ghy alle zyt kinderē des
 doodts / die utwen Heere niet betwaert en hebt
 ende

ende wierdt hy inden karcker besloten/ende uyt-
 gheleydt zijnde/met steenen gedoodt / die op den
 Sabboth-dagh hout ende spaenderen inde woe-
 stijne hadde op-gheraep; wat straffe en sal hy
 niet hebben te verwachten / die op den dagh die
 hem tot vrede is / de gratie en vziendtschap sijns
 Heeren niet en betwaert/maer op-raept hout en-
 de spaenderen / dat is / die de sonden vergadert /
 waer-mede hy / als met hout ende spaenderen /
 't helsch vper versterckt om meer te vranden / en
 ben ick u niet beter / sprack Elcana tot sijn huys-
 voutwe/als thien sonen / Alsoo moet Godt ons
 beter zijn/dan al datter leeft. Want alle vleesch
 is hoy; ende 't is al verwozpelijck ende verdoe-
 melijck als kaf / hoy / stroo / ende der eeuwigher
 blammen aes / dat buyten de arcke / wortel ende
 't spooz is bande gratie Godts. Den baert wort
 gheert/soo langh als hy aen het aenschijn van
 den mensch vast is; maer van den barbier af-
 ghesneden zijnde / wort in't vper oft in't buy-
 lichts-bat ghetwozpen: alsoo gaet het oock met
 de ziele/die met Godt door de gratie vereenicht
 is / oft door de sonden van hem verbzemd is.
 't waer hem goet / seyde CHRISTVS van Iudas
 den verrader/dat dien mensch niet ghebozen en
 waer ghetweest. Daerom beclaeghde hem den
 Heere/seggende: Vriendt/waer toe zijt ghy ghe-
 komen? alsoo claeghde oock eertijts ten 1. David
 ober Achitophel, als hy seyde: Hadde mijnen
 vbandt my vermaledijdt/dat soude ick immers
 verdraghden hebben/&c. maer ghy eendzachtigh
 mensch/mijnen leydtf-man/ende mijn bekende!
 Ten 2. Julius Caesar ober Brutum, als hy seyde: Sueton.
 Ende ghy oock o soon? te weten; vermoozt ghy
 my

Num. 15.

1. Reg. 2.

Isa. 40.

Math. 26.

Ibidem.

Psal. 54.

Sueton.

- V R E N.** my hier / verre zy dat van u / dat ghy Godt oor-
saecke soudet geben van soo ober u te claghen:
kroeft daerom liever tot hem : Heere en laet my
noyt van u ghescheyden worden ! liever wil ick
sterben / dan u vertoornē. Den H. Elzearius Gra-
ve van Arian in Provencen, en begheerde oock
niet dat iemandt sijn tafel soude ghenieten / den
welcken hy soude weten / dat met een doodelycke
sonde besmet was. Abenner Coninck vā Indien
gaf aen sijnen sone Iosaphat eenen hoop pagten
ende lackeyen / met conditie / dat niemant van
dien hem oyt aen den jongen Prince melancho-
lyck en soude toonen / noch oyt spreken van droe-
bighe saecken. Wie soude dan Gode die schande
derren doen / dat hy soude willē / dat in sijn huys
eenen dienaer soude wesen / die in sijn herte ende
in sijn aensicht met droefheydt der sonden bela-
den soude zyn. Arbejdt dan / dat Godt den Hee-
re hoven al onder de utwe ghebreest magh wor-
den. Fredericus den Keyser ghebræeght zijnde /
wat menschen hy meest beminde / soo-danige /
seyde hy / die Godt meer bzeesen ende ontsien /
dan my. Daerom seyde David : Hy en sal in 't
midden mijns huys niet woonen die hoover-
digheydt doet : die in den onbesmetten wegh
wandelde / desen diende my. Ende wederom :
Mijn ooghen zyn op die ghetrouwe der aerden /
dat sy met my sitten souden. In andere was
oock de liefde tot Godt soo crachtigh / datse niet
en mochten lijden datter iet tegen Godts goet-
heydt soude gheschieden. Den Abt Vitalius als
de son onder-ginck / soo ginck hy binnē Alexan-
dryen tot de vermaerde sondaerffen / en gaf haer
van den arbejdt synder handen ettelijcke pen-
ninghen /

Rosw. 27.
Septemb.

Rosw. 27.
Novemb.
& Vit PP.
Rosw. fol.
247.

Gasp. Ens
Epidorp.
lib. 2.

Psal. 100.

Ibidem.

Vit. PP.
Rosw.
fol. 197.

ninghen/segghende: gheeft my desen nacht/ende **V R E W.**
 en wilt niet sondighen. Ende hy stondt van sa-
 bonts af in een hoercken bande celle / daer eene
 van dese lichte vrouwen sliep; ende bleef neffens
 haer dien nacht/haer bewarende dat sy geen on-
 cuytscheyt bedryben en soude; ende vooz haer Psal-
 men singhende/ ende biddende/ ende knielende/
 tot dat den daghe-raet aen-quam: es van haer
 vertreckende / dede hy haer beloben / dat sy aen
 niemant seggē en soude wat hy dede. Ende dit
 dede hy/obermidts het hem deirde/ dat iemandt
 teghen Godt sondighde. Es dat wel met reden;
 want wierdt eertydts het stom-ghebozen kindt
 banden Coninck Cræsus soo beroert/ siende dat- **Herodot.**
 tereenē soldaet met een bloot sweert inde handt **lib. 1. n. 16.**
 sijnen vader wilde vermoorden / dat de banden
 van sijn tonghe ontspronghen / ende riep met
 luyder kele; O man / wacht u / ghy vermoordt
 Cræsum den Coninck: hoe veel te crachtigher
 moet de gratie in ons wercken / heeft dit de na-
 tuerlijcke liefde ghewoght? Eene menschelijcke
 mede-dooghentheyte heeft Pilatum betweeght/ om
CHRISTVM uut der loden handen te verlossen:
 segghende: Wat quaet heeft hy gedaen? Hoe veel **Luc. 23.**
 te meer moet eene Chzistelijcke affectie in ons
 wercken/ dat wy ons ende andere van sondē ver-
 bieden / ende dat wy ende andere ons niet tot
 quaet en begeben / om dat Godt goet is: maer
 eer segghen/ ten 1. met den Patriarch Ioseph: Hoe **Gen. 39.**
 soude ick moghen dit quaet bedryben/ es teghen
 mijnen Godt sondigen/ oft sal ick quaet wesen / **Marth. 20.**
 om dat hy goet is? Ten 2. met den H. Polycar-
 pus: den welcken ghedreyght zijnde om leven- **Euseb. 1. 4.**
 digh verbrandt te worden/ indien hy Godt niet **cap. 15.**
 en ver-

VREN. en vermaledijde/lacchende antwoorde: Ses-en-
 tachtich jaren heb ick **CHRISTO** ghedient /
 ende hy en heeft my noyt iet quaedts ghedaen ;
 maer veel goets : hoe kan ick hem dan vermale-
 dijen ? **Eenen** broeder door den gheest van on-
 kupscheydt ghedreven zijnde / hadde **Godt** / ende
 sijn doopsel / ende sijnen gheestelijcken staet af-
 ghestwozen; ende sagh / datter als eene duybe uyt
 sijnen mondt gingh / ende na den hemel vloogh;
 ende eben-welen creegh hy de dochter niet die
 hy beminde : want / seyde den vader (die eenen
 Priester der Heydenē was) ick hebbe met mijnen
Godt te rade gheweest / ende hy heeft my geseydt:
 en geeft hem uwe dochter niet; want sijnē **Godt**
 helpt hem noch / ende en is van hem noch niet
 getweken. Den broeder dit hoorende / heeft in su-
 selben geseydt : nademael my **Godt** sulcke goet-
 heydt toont; hoe-wel dat ick onsalighen / hem/
 mijn doopsel / ende mijnen gheestelijcken staet
 verloochent hebbe; ende hy my / soo boos zijnde/
 noch helpt / waerom sal ick van hem wijcken ?
 oft sal ick quaet zijn / om dat hy goet is sende tot
 su-selben gekomen zijnde / heeft beroutē des her-
 ten ghecreghen / ende is gheblucht na de wilder-
 nisse; ende heeft na de penitentie vā dzy weken/
 die hem een **Out-vader** op-ghelept hadde / eene
 duybesien staen op sijn hoost; ende hy heeft sijne
 handt uyt-ghesteken om die te vanghen ; maer
 sy is terstont in sijnen mondt ghevloghen / tot
 een tecken dat **Godt** sijne penitentie aenbeerd
 hadde door sijne goetheydt ende groote ghenade.
 Wie soude dan tegen sulcken goeden **Godt** kon-
 nen sondighen ? keert dan immers weder tot
 hem : want ten zy sake dat ghy dit doet / wer-
 waertg

Vit. PP.
 Rosw.
 fol. 579.

waerts dat ghy u keert / ghy sult byandē bindē. **VKEN.**
 Zijt ghy met Lucifer inden hemel; hy sal u uyt-
 spouwen: zijt ghy met Absalon tusschen hemel
 ende aerde hangende inde locht; sy sal iemandts
 handen wacker maken om u te slaen: zijt ghy
 met Core, Dathan, ende Abiron op der aerden / sy
 sal haren mondt open-doen ende u verflinden:
 zijt ghy met Ionas ter zee; sy sal op-swellē ende
 haer verheffen teghen u: zijt ghy met Onan be-
 siggh met u lichaem schande ende versmaetheyde
 aen te doen in u-selvē: zijt ghy met Zambri in't
 bozdeel; met Sisara in u tente; met Achab in utwē
 waghen; met Holofernes op u bedde; met Bal-
 zazar aen u tafel; met Herodes op den rechter-
 stoel; daer sult ghy utwen byandt binden: ende
 niemandt en sal u van sijn handen bezyden;
 want die u soude konnen helpen / van dien zijt
 ghy af-ghetweken; ende dien volghende / hy van
 u: want ghelijck eenen wijngaert die sonder
 bryden is / ende eenen boomgaert / die sonder
 vruchten is / vanden betwaerder verlaten / en van
 de wilde dieren door-loopen ende bedorvē wort;
 alsoo de ziele die sonder 't ghetwas der gratie
 ende sonder bloepsel der deughden is / die wordt
 van Godt verlaten en staet open booz de byan-
 den; die daerom segghen: Godt heeft hem ver- **Psal. 70.**
 laten / vervolghende ende grijpt hem; want daer en
 is niemandt die hem verlosse. Dit gaseertijds
 Cain groot omme-sien; waerom hy oock seyde: **Gen. 4.**
 Siet / ghy verjaeght my heden van utwen aen-
 sichte; daerom soo wie my bindt / die sal my
 doodt-slaen; ende twerwaerts ick vluchte / meyn-
 de Cain, daer sal ick my stooten. 't selbe sal u /
 mensch / mede ghebeuren / booz soo langh ghy
 C 2 door

VREN. door waerachtigh berouw niet weder en kerre tot den waerachtigen Godt / die alleen het leven utwer ziele is. Keert dan wederom tot hem met Manasses, ende met den verlozen sone. Ende hoorz heden sijne stemme / soo en wilt u herte niet verharden : ende al-hoe-wel ghelijck den Echo niet en kan antwoorzen / noch weer-klanck geven / oft moet eerst eene aen-sprekende ende roepende stemme ontfangen hebben; alsoo oock den sondaer en kan niet spreken uyt berouw / noch sichte stemmen worpen na den hemel / oft hy moet eerst van elders aen-ghesproken ende van boven met gratie voor-komen zyn : als nochtans dit van Godts zijde gheschiedt / soo moet hy oock antwoorzen ende passen op de stemme ;

Iob. 14. en seggen met lob : Ghy sult my roepē / ende ick sal u antwoorzen ; aen 't werck utwer handē sult ghy utwe rechter-handt uyt-reyckē. *Siet num. 16. van uren.* Biddet voortz Godt / ten 1. dat ghy de schoonighejdt utwer ziele / die CHRISTVS gereynicht heeft in 't badt sijns bloedts / ghestadigh by u mooght betwaren ; ende seght met den Propheet : Heere / ick hebbe bemindt de cievlijckheyt utos huys / ende de plaetse der wooninghe utwer glozie. De Hermijne bande jaghers verbolght zijnde / ende met laghen ghesocht / wil liever inde helen sterben / dan datse 't wit hayz van haer vel / loopende door de vuylighejdt / soude willen becladden. Alsoo valt liever met Sulanna, ende met de dzy jonghelinghen / Anania, Azaria, en Misael, inde handen bande doodt ; dan dat ghy tegen de salighejdt ende de schoonighejdt utwer ziele iet soudt willen doen. Ten 2. dat alle utwe ghedachten / woorzen / wercken / ende meyningen / althys

Tob. 4. in hem

in hem blijven moghen. Om te moghen segghen **V B E N.**
 met den H. Apostel: Ick leue/nu voortz niet ick/ Gal. 2.
 maer **CHRISTVS** leeft in my.

Denckt dat ghelijck de locht / zijnde een mid- **VI.**
 del element tusschen d'aerde en het element des
 byers/ behalven hare eyghene in-ghebozene ver-
 anderbaerheydt / niet veel anders en ontfanght
 van beneden / dat is / van de aerde ende 't water /
 als dompen ende dicke aeffemen : ende van bo-
 ven / dat is / van het element des byers ende der
 sterren / niet als verscheyden ontsteeckingen ende
 byerighe in-bloeyinghen. Alsoo het herte van
 eenen mensch / hanghende als tusschen hemel en-
 de aerde / behalven sijne eyghene in-ghebozene
 wanckelbaerheydt / en ontfanght van de aerde
 niet van oorzsaecten van hert-storzen / ende ma-
 terie van suchten ende weenen : ende van boven
 heeft het herte oock veel te lijden / ende het worde
 ghestadelijck bestozmt vande af-gheballen bran-
 dende gheesten ende gheestelijcke schalekheden.
 Mengesien nochtans dat de ziele van hemelscher
 oorzpronck ende natuere is / soo soeckt van daer
 der zielen voedtsel en wasdom / gelijk de boom-
 kens haer bloeytsel upt der aerde suygen. Godt
 gaf vanden beginne den hemel aen de Engelen ;
 de locht aen de voghelen ; de zee aen de visschen ;
 de aerde aen de beesten ; ende van den mensch /
 die na alle dese dinghen / ende naer aller plaetsen
 verbullinghe gheschapyen was / mocht-men bra-
 gen 't ghene Petrus tot **IES VM** seyde van Ioannes: **Ioan. 21.**
 Maer wat sal desen ? en den mensch mocht met
 Elau segghen : En hebdu voorz my niet eene be- **Gen. 27.**
 nedijdinghe behouden / vader ? ende met David : **Psal. 72.**
 Wat heb ick in den hemel ? oft wat heb ick op

- VREN.** der aerden; maer hy antwoort hier op terstont:
Godt mijns herten / ende Godt mijn deel inder
Pfal. 15. eeuwighheydt! ende wederom: Het lot is my ge-
ballé seer wel / want mijn erffenisse is my koste-
lijck. Den Heere is het deel mijnder erben ende
mijns kelcky. Hierom seyde niet recht den hey-
lighen Augustinus: Tot u/o Heere/hebdy ons ge-
schapen; ende ons herte is ongherust / tot dattet
in u ruste. 't gheschiedt ons ghelijck het Adad
dede; den welcken / al-hoe-wel hem niet en ghe-
bzack in Egypten, nochtans tot Pharao seyde:
3. Reg. 11. Laet my gaen / dat ick magh in mijn landt trec-
ken. Ende Pharao heeft hem gheseyt: Wat ghe-
bzeect u by my / dat ghy begheert na u landt te
gaen? hy heeft gheantwoordt: niet / maer ick bid-
de u / dat ghy my wilt laten gaen. Godt gabe dat
ghy / die doch gheene veldoeninge en bindt inde
creaturen / oock altydts na het ongheschapē va-
derlandt / dat Godt is / verlanghe; segghende
Pfal. 16. met David: Ick sal versaedt worden / als uwe
glorie haer openbaert. Daerom dzinghet u herte
altijts op-waerts; biddende Godt ten 1. dat hy
het ontslae bande bzandende keten der booser lu-
sten / ende dat als eenen spieghel af-keere bande
liefde ende verbeeldinghe der aerdtshet dingen:
ende dat keere tot de liefde ende verbeeldinghe
van hemelsche dinghen / segghende: Heere ont-
bindet / ende 't sal blieghen; bekeert het / en 't sal
tot u ghekeert worden: want doch alle hertē zijn
Num. 22. in uwe handen. Balaam onthoden zijnde / om
het volck Godts te vermaledijden / heeft 't selve
1. Reg. 19. gebenedijdt. Saul op-treckende na Ramatha om
David te vangen / is verandert / ende is oock on-
der de Propheten ghewest. Heliodorus, die over
de saet.

de saecten was van Seleucus den Coninck van **VREN.**
 Alien, komende om te rooben de schatten van **2. Mach. 3.**
 den tempel van Ierusalem, van Godt gheraect
 zijnde/ is ghetworden eenen verkondigher bande
 groot-dadighe mercken Godts /ende van sijne
 machtighedyt. Saulus gaende om de **H. Kercke Act. 9.**
 te bestrijden/ is ghetworden eenen Predicant van
 de selve. Nachor gheroepen zijnde om te beveh- **Vit. PP.**
 ten het **Christē** geloobe/ heeft het selve beschermt/ **Rofw.**
 ghelijck- men leest in't leven vande **H. Iosaphat fol. 304. &**
 ende Barlaam. Alexander de Grootte op-trekken **Rofw. 27.**
 de met sijn heyz om die van Israēl te hzengen on- **Novemb.**
 der sijn heerschappige/ende ontmoetende Iaddum **Iosephus**
 den oppersten Priester in sijne Priesterlijcke clee- **lib. II. c. 8.**
 deren/ is betweeght ghetworden; ende af-tredende
 van sijn peerdt/ is vooz sijn voeten gehalten/ende
 heeft hem aen-beden op der aerden. Attila ghe- **Baron. ad**
 komen zijnde om Roomen te plunderē ten tijde **an. 452.**
 van Leo den Grooten/ is sonder schade te doen
 wech-ghegaen. Siet num. 14. van uren; van eenen
 Heer in Franckrijk teghen eenen Abt. Genesius **Martytol.**
 geck-wijs op het tonneel den doop ontfangen- **Roman.**
 de/ is in't ernste bekeert tot het Christen gheloo- **Vsuardi.**
 be. Moses Maurus loopende door de bosschen en- **25. Aug.**
 de wildernissen van Egypten, om te roobē ende **Vit. PP.**
 te moorden/ is onberhoets Eremijt ghetworden **Rofw.**
 onder die andere **H. Eremijten der woestyne. fol. 726.**
 Een seker jonghman/ soo Sophronius verhaelt / **Vit. PP.**
 gaende by nacht om de kostelijcke cleederen te **Rofw.**
 stelen van een edel jonghe maeght /die kortz **fol. 878.**
 begraven was/ is van de maghet/ die subijtelijck
 met ghewelt was op-ghestaen/ crachtelijck vast
 ghehouden/ en eyndelijck heeftse hem late gaen/
 met conditie dat hy hem beteren soude; ende hy
 is da-

VREN. is dadelijck van't graf recht henen na het Cloo-
Pfal. 76. ster ghegaen. Wy moghen dan wel seggen: Dits
 de veranderinghe bande rechter-hant des hoo-
1. Cor. 1. ghen Godt! Om dat gheen bleesch glozieren en
 soude vooz sijn aensicht. Siet num. 8. van vrecken,
 ende num. 12. van Hoogh-tijden. Maer van dese ende
 dierghelijcke veranderingen ende treckinghen en
 wilt niet al te curieuselijck veel bzaegen/waerom
Gen. 1. Godt desen treckt ende den anderen laet? waer-
7. 20. om gelijck hy bande dieren/uyt een element der
 wateren haren oorspronck hebbende/eenige we-
 der-sendt na de wateren / te weten / de visschen;
 andere op-heft tot inde locht/te weten / de voge-
 len; alsoo uyt den gemeynen bederffelijckē hoop
Rom. 9. der menschen eenighe laet blijven baten ter on-
 eeren / ende andere maecht baten ter eeren? En
 bzaegt noch en oordeelt niet / wilt ghy niet dolē.
 Eenen Baroen dit bzaghende / wierdt oock van
 eenen gheestelijcken persoon ghebzaeght / oft hy
 altydt tot den secreten Raedt van den Coninck
 gheroepen wierde? hy seyde/neen: wel/seyde den
 anderen / als ghy daer niet en wordt gheroepen/
 weet ghy eben-wel wat daer gheseydt / verhan-
 delt/ende ghesloten is? neen / seyde hy. Alsoo is
 het met de saecke daer ghy na bzaeght/antwoor-
 de den anderen: want dese sake is een saecke die
 verhandelt is inden Raedt/daer niemant en ver-
 schijnt dan dzy persoonen / te weten / den Vader /
 den Engel van grooter Raede / en den h. Gheest.
 Hadde ick tot dese consistorie gheroepen geweest/
 ick soude u op u bzaghe gheandtmoorzd hebben:
 maer nu en kan ick dat niet doen / want ick en
 ben daer niet gheroepen geweest. Godt en open-
 haert alle secreten aen sijn bzienden niet. Elifeus
 seyde

seyde eertijds tot Giezi: Laet de Sunamitinne/ **VREN.**
 want haer ziele is in bitterheden/ende den Heere **4.Reg 4.**
 hebbe my verborghen ende niet verthoont. Wat
 en heeft Isaac al dooz den gheest der prophetjen **Gen. 27.**
 niet gheweten? ende nochtans en heeft hy Iacob
 niet ghekent / maer heeft dien inde plaetse van
 Esau gebenedijdt. De **H. Moeder Godts**/al wiste
 sy veel dinghen dooz d'openbaringe en t'samen-
 sprekinge des Enghels/ soo en verstantse noch-
 tans dese woorden niet: En wiste ghy niet dat **Luc. 2.**
 ick moet wesen in de dinghen die mijns Vaders
 zijn? Alsoo is het oock van den secreten Raedt
 Godts/ nopende de treckinge: immers Godts
 oordeelen moghen verborghen wesen/ maer niet
 onrechtbeerdigh; want soo David seyde: Den **Psal. 91.**
 Heere onsen Godt is recht / ende aen hem en is
 geen onrecht. Ende wederom: Die oordeelē des **Psal. 18.**
 Heeren zijn waerachtigh/ gherechtbeerdicht in
 haer-selbē. Carel den laetsten Hertogh van Gel-
 der om sijns vaders Adolphi rebellie (begaen te-
 ghen sijnen vader Arnoult, die hierom het Her-
 tochdom vercocht hadde aen Philips den Goe-
 den, Hertogh van Bourgondien) van't Hertogh-
 dom ontfet zijnde dooz Carolus V. pleegh te seg-
 ghen: Heere / uwe oordeelen zijn rechtbeerdigh- **Psal. 118.**
 heydt. De creupelheydt en maghmen de ziele oft
 den gheest niet toe-schrijven; noch oock monste-
 ren ende mis-drachten aen de natuere; want bey-
 de dese trachten na de volmaecktheyt: veel meer
 doet dat den Auteur van beyden. Wy zijn dan
 alle gheroepen/alle ghetrocken/alle met de thien **Math. 25.**
 maeghden ghenoodt: maer den Apostel seydt: **2. Petr. 1.**
 Siet toe dat ghy dooz goede wercken uwe roe-
 pinghe en verkiefinge seker maectt. Siet **num. 8.**

- VREN.** van maenden, ende num. 18. van jaren, §. 2. Den H.
D. Aug. 1. Augustinus seyd: Wy soecken in ons de redene
 de præ- ban predestinatie, ende wy en bindense niet; wy
 dest. soecken de redene bande verwozpinghe/ ende wy
Osax 13. bindense: want daer staet by Oseas: Wwe ver-
 derffenisse/ô Israël, is uyt u; maer uwe behoude-
 nisse alleen in my. Doozts en doet oock Godt
 den eenen geene onrechtbeerdigheyt/als hy den
 anderen doet bermhertigheyt. Daerom seyde
Math. 10. den vader des huysghesins: Zieyndt / icken doe
 u gheen onghelijck: oft is u ooghe quaedt / om
 dat ick goet bent Laet ons dan liever roepē met
Rom. 11. den Apostel: O diepte der rijckdommen van de
 wijsheyt ende wetentheydt Godts! hoe onbe-
 grijpelyck zijn sijn oordeelen! es hoe onbespeur-
 lyck zijn sijnne weggen! want wie heeft den sin
 des Heeren ghekent? oft wie heeft sijnen raedts-
 man ghetweest? Den Abt Antonius beswijcken-
 de in't bemercken der diepten van Godts ooz-
Vit. PP. deelen/ bzaeghde eenighe curieuse bzaghen / seg-
Rosw. f. ghende: Heere/ hoe sterben eenighe na eenē ko-
 620. ten tijdt huns lebens; ende andere komē tot den
 uyttersten ouderdom? eenighe sterben sonder
 doopsel; andere komen daer toe/ oock in't eynde
 haerder daghen? ende waerom zijn sommighe
 arm/ ende andere rijck van goederen? es waer-
 om zijn d'onrechtbeerdighe rijck/maer de recht-
 beerdige worden door armoede verdzuckt? ende
 siet/ tot hem is een stemme ghekomen/ seggende:
 Antoni, let op u-selben; want dit zijn Godts ooz-
 deelen/ ende 'ten betaemt niet/ dat ghy dit wret.
Vit. PP. Den Abt Copres tot de vergaderinghe der bzo-
Rosw. deren gheropen zijnde/ hebben hem de bzaeders
 fol. 623. eene curieuse bzaghe booz- ghehouden van Mel-
 chisedeck:

chifedeck: Item van Salomon, oft hy bande ge- **V R E S.**
 predestineerde was ter saligheyt oft niet? maer
 hy slaende dzy-mael vooz synen mont/ heeft ghe-
 seydt: wee u/ Copres, want ghy hebt verlatē/ dat
 u Godt bevolen heeft te doen; ende ghy verbooz-
 dert u te ondersoecken/ dat hy van u niet en ber-
 eyscht: hy bereyscht van u / dat ghy liever vza-
 ghert niet den wet-geleerden: **Maester/ wat doen.** **Luc. 10.**
 de sal ick dat eeuwigh leben besitten? **CHRIS-**
TVS seyde eertijts tot den jongelinc: **Wilt ghy**
tot dat leben in-gaen/ onder-houdt de geboden.
 Hy is getrouwt die beloofte heeft / seyde den Apo- **Hebr. 10.**
 stel. **Ende David sprack: Den Heere is ghetrouwt** **Psal. 144.**
 in alle sijn woorden/ ende heyligh in al sijn wer-
 ken; ende sijne ontfermhertigheden zijn ober al-
 le sijne wercken. *Siet num. 12. van jaren. Ten 2. bid-*
det Godt om meerdere gracie/ ende dat ghy hem
mooght alleen beminnen ende dienen / niet om
hope van loon / noch uyt vzeese van straffinghe /
maer om sy-selven uyt pure liefde van hem bo-
ben al. Ende om deser oorfsake heeft Godt ghe-
wilt / dat ghelijck de helle/ alsoo den hemel vooz
onse oogen bedeckt soude zijn: soo nochtans dat
de elementen die boben den mensch zijn / dooz-
luchtiger soude wesen/ als die onder den mensch
zijn: want het immers noch beter is uyt hope
van loon te wercken/ dan uyt vzeese van straffin-
ghe. Ende hierom heeft CHRISTVS op den bergh **Matth. 17.**
van Thabor wel een figure ghetroot aen sijne
Discipelen bande toecomende glorie/ maer noyt
ietwers opentlyck een schynsel bande helsche
tozmenten. Den H. Yvo van d'ordze van S. Do- **Ionvil. in**
minicus, wiert als Orateur van Lodevvijck den **vita Lud.**
Godt-vruchtighen Coninck van Vranckrijck, **cap. 57.**
 gheson-

VREN. ghesonden tot den Soldan van Damascus: onder-
 wegghen ontmoette hem op eenen tijdt een oude
 devote vrouw-persone / draghende in haer rech-
 ter-handt eenen aker vol byers / inde sincker-
 handt eenen aker vol waters; ende hem verwon-
 derende vraeghde haer / wat sy doch hier mede
 booz-hadde? met dit byer / antwoorde sy / sal ick
 de hemelen verbranden; ende met dit water sal
 ick de hel upt-blusschen. Yvo hem ober sulcke
 antwoorde noch meer verwonderende; wel/seude
 hy / wat sal't dan wesen & dan sal ick / antwoorde
 sy / Godt om sy-selven dienen ende beminnen;
 ende niet om hope van den hemel / noch om bree-
 se vande helle. Den H. Agidius seyde eertijts tot
 den H. Bonaventura: Voorwaer ghy gheleerde /
 ghy hebt groote hulpe upt de studië / om Godt te
 loben ende te dienen: maer wy slechte Leeckē en
 weten dickwijls niet wat doen / om Gode te be-
 haghen. Hoe / antwoorde den H. Bonaventura, en
 weet ghy dan van de liefde niet & hoe na en is in
 de liefde geene cracht om Godt te dienen ende te
 behaghen & maer kan eenen Leeck Godt soo wel
 lief hebben boven al / vraeghde Agidius, als wel
 eenen Doctoor inder Godtheydt & ja voorwaer /
 antwoorde Bonaventura: ende dickwijls meer
 als eenen hooghen Theologant: want oock S.
 Augustinus seyde: De onghleerde staen op / ende
 winnen den hemel. Ende den Apostel seydt: De
 wetenschap maect op-gheblasen / maer de liefde
 sticht. Den H. Agidius dit hoorzende / ende hem
 metten aensicht keerende na de stadt / riep met
 luyder kele: O onghleerdē / een-boudigh / slecht /
 ende onnoosel mensch / wie ghy zyt / bemindt den
 Heere Iesvm, ende ghy sult konnen meerder zijn
 als

Surius to.
 7. in vita
 S. Agidij.

Aug. 1. 8.
 cōfession.
 cap. 8. &
 Matth. II.
 1. Cor. 8.

als broeder Bonaventura. Tot den **H.** Augusti-
 num quam op eenen tijdt eene stemmeuyt den
 hemel/soo-men seydt: Augustine bemindt ghy
 my? ende hy antwoorde: Heere, ghy weet dat
 ick u beminne. Wel/seyde den Heere: laet ick
 hoozen hoe seer ghy my beminnet. Heere/ant-
 woorde hy/waer't dat alle de gebeenten ende ze-
 nutwen mijns lichaems ware gulde lampē/ende
 al het bloedt datter is in mijn adere kostelijcken
 balsam/ick soude het al voor u verbranden tot sa-
 crificie van lof ende danckbaerhepdt. Ende den
 Heere seyde: niet meer/ Augustine? ende hy ant-
 woorde: Heere, waer't dat alle de zenuwe mijns
 lichaems waren gulde banden ende ketenen/ ick
 soude u aen mijn herte soo vast binden /dat wy
 nopt van malckanderen en souden konnē scheid-
 den. Maer dit is noch luttel/ o Augustine, seyde
 Godt: Ende Augustinus antwoorde: O Coninck
 der glozien /waer't by aldien dattet geschiedde/
 't ghene onmoghelijck is / dat ick Godt ware /
 ende dat ghy Augustinus waert / ick soude my
 transformeren/om dat ghy soudet mogen Godt
 wesen (die ghy doch zijt) en ick Augustinus. Och
 hoe gheluckigh is hy die tot sulcken graedt van
 liefde komt! Daerom is't weynigh dat andere
 u te boven-gaen in verstandt/memorzie/ghesont-
 hepdt/schoonighepdt/staet/goederen / en andere
 tijdelijcke dinghen; als ghy maer in dingen die
 den wille ende de liefde Godts /ende d'ewig-
 hepdt raecken/eben veel besitten mooght als die
 andere. Ten 3. biddet Godt om den gheest van
 devotie ende der biddinghe; ende alles goets sal
 u met haer ghelijckelijck toe-komen. Augustinus
 vzaeghde op eenen tijdt het kindekē Adcodatus,
 welck

V R E N.
 Did. Vega.
 Dom. 12.
 post Pent.

Rolw. 28.
 Augusti.

Possidon.
 in vita S.
 Augusti.

V R I N. welck den meesten vrede was / dien den mensch mocht hebben & dat kindt antwoorde: rene pure conscientie. Augustinus seyde: van waer komt rene pure conscientie? dat kindt antwoorde: van nauwe wachtinghe van sonden. Augustinus seyde: van waer komt nauwe wachtinghe der sonden? dat kindt antwoorde / van eene heylighe wortele. Augustinus seyde: van waer komt die h. wortel? dat kindt antwoorde: uyt Goddelijcke liefde. Augustinus seyde: van waer komt die Goddelijcke liefde? dat kindt antwoorde: vande ghenade Godts. Augustinus seyde: van waer komt die genade Godts? dat kindt antwoorde; van innigheyt ende gestadigheyt des gebedts. Ende aenghesien wy geene saligheyt op der aerde en vinden; daerom sult ghy die van hove dooz het ghebedt versoeken; ende roepen met David:

Psal. 120. Ick hebbe mijne ooghen op-gheheben tot de berghen; van waer sal mijne hulpe komen? Mijne hulpe is van den Heere die ghemaect heeft hemel en aerde. Maer ghy sult by avontuere vraghen: waerom dat Godt / t ghene hy den mensch van den begin toe-gheschickt heeft te geben / den mensch dat niet t'samen ghelijckelijck en heeft ghegheben; ghelijck hy ghedaen heeft gevende de sonne / mane / ende sterrē al haer licht vanden begin; ende de hemelet alle haer cracht / werkinghe ende in-bloeyinghen / die sy nu hebben; 't vper / sijn warmte; de locht / haer koelte; 't watter / sijn vochtigheyt; d'aerde / haer swaerte & insonderheyt daer-men ghemeenlijck seydt: die 't haest geeft / die doet soo veel als oft hy 't dobbel gabe? Waerom heeft hy dan ghewilt / dat-men daerom bidden soude? sal ons ghebedt hem aenwijsen /

wijfen / 't ghene hy vander eeuwigheyd ghelent
 heeft & oft sal hy andersins niet gewilligh wesen
 ende gheneghen om te geben 't ghene hy booz-
 ghenomen heeft te geben / 't en zy saecke dat wy
 hem bidden? Anrvv. 't ghene de natuerlijcke
 volhepdt des menschs bereyscht / dat heeft hem
 Godt ghelijckelijck vanden begin gegebē; maer
 't ghene andere toe-ballende dinghen aen-gaet /
 dat heeft Godt verscheydelyck willen gebē / ende
 begheert datmen dat door bidden versoeken
 soude; niet om dat hy het anders niet en soude
 hebben konnen oft willen geben / booz soo veel
 hem aen-gaet; maer om dat het soo Gode aen-
 ghenamer is ende ons oorbaerlijcker. Eenem
 vader gheeft sijnen sone alle dingē niet t'seffens
 op eenen tijdt / maer nu wat / ende dan wederom
 wat. Ende waerom alsoo? Ten 1. om dat het
 den vader vermaectt / dat sijn kindt dickwijls
 tot hem komt / ende dat hy van hem verscheyde-
 lyck aen-ghesproken wordt en ghegroet. Ten 2.
 om dat den vader oock sorght booz den toe-ko-
 menden tijdt / vreesende / gaf hy alles ghelijck op
 eenen tijdt / dat de liefde en affectie daer na soude
 moghen verflappen / als het geben op-hiel: liever
 wil dan den vader de gaven / die immers de
 boedtselen der liefde zijn / verscheydelyck geben /
 om de liefde te boeden ende te vermeerderen tot
 den eynde toe. Om de selve redenen gheeft Godt
 sijnne giften verscheydelyck. Ten 1. om dat hy
 geern heeft / dat wy ghestadigh tot hem komen /
 ende sijn weelden zijn te wesen met de kinderen
 der menschen. Ten 2. om dat het soo oorbaerlijc-
 ker is tot onse meerdere berootmoedinghe; tot
 meerdere kennisse van Godt ende van ons; ende
 tot

Proo. 8.

VREN. tot vertwekkinge van meerdere devotie; ende tot wasdom van meerdere verdiensten door oeffeninghen van ons verstandt/memozie/efi wille/in gheloof/hope/ende liefde. Daerom seyde David: Wanneer ick u aen-roepe/soo verhoort my/Heere; ghy sult cracht in mijnder ziele vermeynighbuldighen. Ende op dat wy mede-werkende met Godt na den eyfch der redelijcker nature / niet gherekent en souden worden op-ghe-nomen te zyn tot gratie ende glorie als staken ende steenen/als visschen/voghelen /efi beesten / daer gheen verstandt in en is; maer als mede-werckers in den gheest ende inde waerheyt;ende eerst woestelaers zijnde met Iacob, daer nae genoemt souden moghen worden. Israël, dat is / Godt siende. Siet num. 18. van jaren, §. 2. 'Ten is gheen schande voor eenen Doctoor inde medecijne/maer eere / dat oock sijnen sone door hem een kloeck werck-man zy inde konste der medecijne; alsoo is't tot meerdere glorie Godts / dat sijne redelijcke schepselen na de bequaemheydt der redene mede-werkende/door hem/met hem/ende in hem machtigh zyn/dooz't ghebedt / als dooz een gote ende water-buysse groote dinghen te vertwerben. 'T is waer/Godt hadde ghepredestineert/ dat Abraham eenen sone soude vercrighen; Salomon wijsheyt; Ezechias gesontheyt; de thien melaetschen supberinghe; het Chananeusche voutoken verlossinge voor haer dochter; maer sy hebben nochtans daerom moeten hidden. Alsoo moeten wy mede doen/op dat wy de teghentwoozdighe ende de toecomende goederen voor ons souden moghen vercrighen / ende oock voor andere. Da't seggen vanden heyligen Apostel

Psal. 137.

Ioan. 4.

Gen. 25.

Gen. 32.

Apostel Iacobus: Het ghestadigh ghebedt van V R E N.
 den rechtveerdighen vermagh seer veel. *Siet num.* Iacob. 5.
 18. van jaren. Den H. Bernardus bekeerde met Ex illustr.
 bidden veel jonghelinghen van Parijs, ende de viris Ord.
 H. Catharina van Senen twee groote moozde- Cister.
 naers/ die sy met pzedicken niet en konde win- Sur. &
 nen. Thomas Morus Cancellier van Enghelandt Rosw. 29.
 en heeft sijn swagher Guilielmum Roperum met April.
 disputeren niet konnē winnen aen de H. Catho- Staplet. in
 lijcke Roomsche Kercke; noch Petrus Canisius vita cap. 6.
 Laurentium Surium; noch Monica Augustinum, Rader. in
 maer wel met bidden. Veel groote Heylighen vit. l. i. c. 1.
 hebben oock in hunne studien meer aen-gheno- August. l.
 men door bidden/ als wel door studeren: gelijk 3. cap. 11.
 den H. Antonius, den H. Martinus, Hermannus & 12.
 Contractus, Rupertus Abbas, Albertus Magnus, Plat. lib. 2.
 S. Thomas van Aquinen. Dit is mijnen boeck cap. 32.
 (sprack eertijds den H. Bonaventura tot S. Tho- Chron.
 mas van Aquinen, thoonende na het Crucifix) Minor. p.
 daer ick het al uyt-hale. Daer zijn eenighe fruy- 2. lib. 2. c. 2.
 ten/ghelijck que-peeren/die om de straffigheydt & Rosw.
 van sap niet seer aenghenaem en zijn / dan alse 14. Iulij in
 gheconfijt zijn: daer zijnder andere/die om haer vit. S. Bo-
 weeckheydt ende malsheydt niet langhen kon- navent.
 nen dueren / 't en zy datse oock gheconfijt zijn /
 ghelijck kriecken ende persen van Lebanten: al-
 soo moeten mannen ende vrouwen oock wen-
 schen/datse moghen gheconfijt zijn in't suycker
 der devotien; want eenen man sonder devotie is
 een stuer/straf / ende onghetemt dier: ende een
 vrouwe sonder devotie is al te mals/ al te weec-
 kelijck/ende al te broodt-droncken. Den heyli-
 ghen Apostel Iudas claeght in sijnen brief/datter Iud. Epist.
 veel zijn sonder water/dat is/sonder bochticheyt Cathol.
 van

VREN. van debotie; ende daerom worden sy als gdele wolcken vande winden haerder begheerlijckheden / ende haerder verkeerde sinnen al-om ghe-dreven / ende doen 't ghene dat niet en behoort: ende segghende hen-selven wijs te wesen / zyn dwaesen ghetworden; upt-schuyvende hun selfs schanden / bleeschelijcke menschen / den geest niet hebbende; den welcken dat slozende ontweder der duysternisse bewaert is inder eeuwighejdt. Daerom laet ons timmeren op het fondament /

1. Cor. 3. datter ghelept is / t welck is Christus Iesvs; bid-den in den gheest sonder op-houden; en segghen

2. Paral. 20. met Iosaphat den Coninck van Iuda: Ter wijlen wy niet en weten wat wy doen moeten / soo en hebben wy anders niet over / dan alleen dat wy onse ooghen stieren tot u / die den Heere zijt onser vaderen / ende den Godt die inden hemel is. Om deser oorzaccke wille en hebben de kinderen van Israël ten tijde vande verwoestinghe van Ierusalem dooz die Chaldeen, niet omme-ghesien na haer goudt te berghen / silber / peerlen / oft eenighe andere clymodien / maer alleen om haer instruminten te berghen / haer musijck-boecken / haer orghelen ende cymbalen daer-se op speelden / om die vanden bzandt te bewaren / op de welcke sy spelende Godt pleghen te loben; en die haer doock voort-aen dienen soudē / om in hen den geest der debotie te behouden ende te vermeerderen / aen-ghesien sy gheen upt-komste en saghen van hare tribulatiën dan alleen dooz het ghebedt. *Siet num. 35. van daghen, ende num. 8. van maenden.*

VII.
Iosue 9.

Denckt op 't ghene datter gheschreven staet vande kinderen van Israël: Sy en hebben den mondt Godts niet gebzaeght / ende daerom zyn sy van

sy bande Sabaoniten bedrogghen gheveest. Op **VREN**
 dat 't selbe u niet en gheschiede/soo maect met
 den **H. Antonius**, ende met de **H. Catharina** van **Sur. 2.**
 Senen, eene in-wendighe bid-plaetse booz **Godt** **May.**
 in centro, dat is/in't middel-punct utws herten. **Rofw. 29.**
 Ende vertreckt u derwaerts sonder op-houden **April.**
 onder utwe uyt-wendighe becommeringen; seg-
 ghende: **Sy u Heere**/is alle mijn begheerte:ende **Psal. 37.**
 mijn suchten en is booz u niet verborgen. **Clau-**
dus Paradinus schrijft/dat **Me-broutwe** **Marga-**
reta van **Brancrivjck**/wylen **Coninginne** van
Nabarre/om te toonen / dat al haer versuchten/
 wenschen/ende ghedachten/ende al haer verlan-
 ghen inden hemel was/ende niet op der aerden;
 in haer wapen hadde een **Sonne-blom** (die met
 de **Sonne** op ende onder-gaet ende draeyt/ ende
 noyt op en houdt van die naer te sien) met dit
 beersken ende devijs: **Niet leegher dinghen ghe-**
volght. Denckt ende doet mede alsoo. Ende vol-
brenght den raedt van utwen Saligh-maecker/
die seydt: Als ghy bidt/soo gaet binnen in utwe **Matth. 6.**
slaep-camer/ende met ghesloten deuren bidt u-
wen Vader in't heymelijck. Hier is't dat ghy
den tempel Godts hebt/daer ghy met de **H. Pro-**
pheteresse Anna nacht ende dagh in kont wesen **Luc. 2.**
 ende woonen. Hier is't dat ghy het **Sancta San-**
ctorum bindt/in't welck ghy daghelijckx met
Moyse t'allen stonden kondt in-gaen / om van
Godt te verstaen / wat u meest van noode is/ende
 tot sijnder eere. **Scipio** en pleegh noyt iet groots
 te beginnen / oft hy begeerde eerst raedt en hulpe
 van sijne **Iupiter**, op dat de sake hem wel mocht
 ghelucken. Keerdt u dan mede in't ghebedt tot
 den **Heere** utwen **Godt**: ende in al 't ghene / dat

- W. R. E. N.** ghy uyt-wendigly doet/en denckt noyt/dat ghy
 den mensche dient maer Gode ende de hemelsche
 Rosw. 29. vriende Godts. De H. Catharina van Senen liet
 April. haer vastelijck booz-staen / dat sy **CHRISTVM**
 sagh in haer vader / **MARIAM** in haer moeder /
 d' Apostelen in haer broeders; ende hierom / t ge-
 ne sy binnen den dagh dede in't huys-werck 'ten
 op-sichte van't ghebodt haer op-ghelept / dat
 dede sy niet eene godt-bzuchtigheyt ende intwen-
 dighe blijdschap / niet min noch meer / dan oft
 sy't aende Heplighen ghedaen hadde / oft wel aen
 den Prince der Heplighen Godt ghebenedijdt /
 wien sy altijd sochte te behaghen. De dienst-ba-
 March. 18. righe Enghele sien altydts op het aenschijn
 des Vaders / die inde hemelen is; ende keere hen
 tot de onstienlycke spijse ende dzanck der Godde-
 lijcker contemplatie / danck-segginghe / lobinge /
 ende vol-bzenginghe van synen alder-hepligh-
 Ioan. 4. sten wille. **CHRISTVS** heeft oock gheseydt: Ick
 hebbe eene spijse t'eten / die ghy niet en weet. En-
 de David seyde: *Mijn ooghen zijn altijd tot*
 Psal. 24. *Godt. Siet num. 8. van maenden, vandē Abt Stephanus.*
 Ende eenen besonderē lief-hebber wenschte / dat
LESVS in hem altijd soude leben / als oock inde
 herten van alle menschen: ende hy en vondt
 gheenen boom / oft hy schreef op de schozse den
 naem van **LESVS**, dien hy beminde. Bernardinus
 Sur. & van Senen draepde met eenen passer eenē ronden
 Rosw. 20. circkel / ende schilderde den naem **LESVS** daer in /
 May. in't midden van de Sonne: ende leerde eenen
 constenaer dierghelijcke Godtbzuchtige figuren
 maken inde plaetse van andere lichtbeerdighe
 L. 3. con- uyt-worpselen. Den H. Augustinus belijdt van
 fess. cap. 4. sy-selven / dat hy in syne jonckheydt lesende de
 boecken

boecken van Cicero, in-sonderheydt den boeck **VREN.**
 gheintituleert Hortensius, daer min vermaecks
 in hadde / om dat den naem Christi IESV daer
 niet in ghebonden en wierdt: welckē naem van
 sijne kindtscheydt af / doen hy noch de borsten
 sijns moeders soogh / hem in sijn herte geplant
 ende diep begraven was; soo dat / al watter son-
 der desen naem was / hoe gheleerd / hoe dooz-
 woght / hoe waerachtigh / 't en mocht hem op 't
 hooghste niet bewegen. Den soeten naem IESVS
 was den **H.** Francisco boven honigh en supcker **Rosw. 4.**
 soet in sijnen mondt / ende dien uyt-sprekende / **Octob.**
 leckte met sijn tonghe de lippen / op de welcke
 noch lagh den dauw der hemelscher soetigheyt /
 als op dat vlies van Gedeon: ende hy seyde: **Iudic. 6.**
 Wten naem / o IESV, ende utwe ghedenckenisse is **Isa. 26.**
 inde begheerte mijnder ziele. Den **H.** Apostel
 Paulus noemt den soeten naem IESVS twee-hon-
 dert ende neghentien-mael in sijne brieven;
 ende seydt: Soo wie niet lief en heeft onsen Hee- **1. Cor. 16.**
 re IESVM Christum, die zy verbloect. *Siet num. 1.*
van daghen. Ende als hy om IESVS wille stierf /
 soo is uyt sijn af-gheslaghen hooft niet alleen
 melck gebloeyt / maer heeft daer mede dzy spron-
 ghen ghedaen / ende den **H.** naem IESV uyt-ghe- **Sur. 39.**
 sproken; ende heeft met de selve spronghen dzy **Iunij.**
 fonteynen gemaect / die-men noch op den dagh
 van heden ter selver plaetse te Roomen siet. Den
H. Ioannes Euangelist heeft den **H.** naem IESVS
 in sijne schriften ghestelt twee-hondert en vijf-
 tigh-mael. De **H.** Eustochia hadde den naem **Alan. Co-**
 IESV soo diep in-ghedroncken / dat den selvē veel **pus l. 3.**
 jaren naer haer martelic ghebonden is geweest **Dial. c. 29.**
 op den kolck haers herten / tusschen hare maegh-

- V E E N.** delijcke borsten. Ende 't ghene ick segghe bande affectie der heyligen tot den soete naem IESVS, dat heeft mede plaetse in alle goede menschen / ten opsichte van 't teecken des lebenden Godts Sone. P. Arnoldus ab Ischa Minre-broeder / die men inde wandelinghe noemde Broer Aert, wessende t'Amsterdam ghevangen om dat hy Diester was / hadde van stroo ghemaectt een seer aerdigh Crucifix / tot verwonderinghe van alle die 't saghen; ende hiel inde ghevanghenisse daer voor sijne devotie. Ende geroepen zijnde voor de Schepenen / quam voor hen met 'tselbe Crucifix in sijne handen; die hem vraeghden wat dit beduydde? hy antwoorde / dattet van noode was / dat den Sone des menschen oock in dese stadt lij-
- In vit. 9.** den soude in sijne leden. De **H.** Leocadia van Decembr. Toledo (die ghestorven is in 't jaer onses Heeren 305. ten tijde vande Keyser's Diocletianus ende Maximianus) zijnde door den bloedt-dorstighen Dacianus inden kercker gheleydt / maecte met hare handt op eenen harden steen vande muren des kerckers het teecken des **H.** Cruys / en 't selbe bleef daer in-staen / 't welck sy kussende / dede daer haer ghebedt voor / met groote devotie. Den
- In vit. 7.** **H.** Thomas van Aquinen, ghevanghen sittende Martij. op 't kasteel van Rocafeca, en met een brandende hout / dat hy uyt 't byer nam / eene on-eerlijcke vrouwe vā hem verdrjibende / maecte met 't selve een teecken des Cruys op den muer / ende viel daer voor op sijne knien / biddede Godt met veel tranen om de gabe der reynighepdt. Den heylighen
- In vit. 4.** **Franciscus** leerde sijne Religieusen / dat sy / Octob. eenigh Cruys siende / al was het oock van berre / souden ter aerden vallen / ende met eerbiedinghe
- ende

ende gheneyghden hoofde bidden / als versoet. **V R E S.**
 kende de benedictie. Diergelijcke devotie tot het
 selve teecken hadde oock P. Franciscus Foillanus Recueil
 uyt Balthelina der Societeyt Iesv, die daer-en- des hom-
 boven oock besondere ende extraordinarise affec- mes illust.
 tie en liefde hadde tot de alder-heylighste Dyz- de la
 buldigheydt. Hy droegh ober hem een kroos- Compagn.
 hoepken van dyz thienkens van verscheude co-
 leuren/wit/roodt/ende blauw; om aen te wijsen
 den Vader/den Sone/ende den H. Gheest: ende
 de menghelinghe der koralen beteekende de ee-
 nigheydt. Hy hadde te Roomen een camer ghe-
 bounden/die dyz-hoeckigh was/hy badt datmen
 hem daer in wilde logeren. Den naem vande H.
 Dyzbuldigheydt en schreef hy noyt dan met
 groote letters / ende op sijn knien. Ende hy en
 gingh noyt booz-by eenigh beelde der selver / oft
 sijn hoofd ontdeckende / viel op sijne knien / oock
 in't midden vande straten. Naer sijne doot soo
 hy was op-ghesneden/heeft-men aen d'eene zijde
 van sijn herte ghebounden dyz witte sprenckelen/
 ende aen d'andere een alleen; tot clare ghetuyge-
 nisse dat de alder-heylighste Dyzbuldigheydt
 haer vermaeck ghenomen hadde daer in te ru-
 sten. Och oft Godt gabe/dat wy oock door ghe-
 lijcken gheest ghedzeben wierden! ende dat wy
 onse wellusten stelden in eene soo H.oeffeninghe!

Waer ghy zijt / en weest niet ledigh. Denckt **VIII.**
 dat den H. Antonius riep tot Godt: Heere ick wil **Vit. PP.**
 saligh worden/maer mijne ghedachten en laten **Rofw.**
 my dat niet toe. Ende hy hoorde eene stemme / **fol. 534.**
 die seyde: Weest / bidt / waeckt / ende doet altoos **Psal. 19.**
 wat/ende als-dan en sal u gheen hulpe ontbreken
 vande H. plaetse. Adam was ghestelt in eene **Gen. 2.**

VREN. plaetse vol wellust / maer nochtans niet sonder
 conditie van inde selve te werckē / ende die te be-
Tob. 2. waren. Anna, de huys-*h*zoutwe vanden oude *T*o-
Prou. 31. bias, gingh dagelijckx tot het weef-werck. Ende
 men leest vande stercke *h*zoutwe / dat sy heeft haer
 handen uyt-ghesteken tot stercke dinghen / ende
 hare vingheren hebben de spille aen-beerdt; ende
 sy en heeft haer *h*zoodt niet ledigh ghegeten.
Gen. 29. *C*HRISTVS en heeft oock sijne af-komste niet van
 Rachel, maer van Lia, die het werckende leven
 representeerde / wiens sone was Iudas. Den *H.*
Act. 18. *A*postel Paulus heeft selver met sijn handē ghe-
& 20. wrocht op sekere tijden. Den *H.* Hieronymus,
Epist. ad na dat hy Demetrias het oeffenen des ghebēdts
Demetr. aen-ghepresen ende beholen hadde / vermaendt
 haer aldus: Hebt altydts de wolle inde handt/
 ende spint met de spille / &c. 't welck hy gedaen
 heeft / om dat sy / rustende van bidden / middeler-
 tyd niet en soude geheel ledigh wesen van allen
 werck / 't welck als 't geschiedde / haer eene groote
 schade mochte veroorzaecken; obernidts de le-
 digheydt altydts ghetweest is een moeder van
 veel quaedts / de meesterse aller boosheydt / ende
 die veel personen brenghet tot eenen seelijcken
Pallad. val. Hierom de *H.* Candida, huys-*h*zoutwe vanden
Histor. Prince Trajanus, ghebzaeght zijnde / waerom sy
Laufiaca. den heelen nacht soo wrochte / ende met malen
 ende backen haer bekommerde; andtvoorde:
 Dat doe ick om de crachten mijns lichaems te
 verdrucken; want nademael 't selve met vasten
 ende bidden niet ghenoech ghetemt en wordt /
 soo boeghe ick daer by als een mede-ghesel / het
 lastigh wercken / om Esau te vernielen / ende alle
 dertelheydt uyt te roepen. Den werckenden per-
 soone

soone bloeyen de rijckdommen der aerden ende
 des hemels toe. Men leest oock nu vande hey-
 lige Moeder Godts/datse 't sweet der wercken-
 de in den Oogst af-drooghde; nu vande Enghe-
 len/datse saten op de daken der spinnende; nu
 datse telden de voetstappen der ghener die water
 haeldē; nu datse de spijse hielpen koken ende be-
 reyden/ende het broodt kneden. Oock seyde eens
 den H. Bernardus tot eenen Leecken / maeyende
 op het veldt: Wyz soo broeder/wyz soo:want naer
 dit leven en sult ghy gheen ander vagebuer heb-
 ben. In't Clooster vanden H. Pachomius dede-
 men alle ambachten;eenighe waren besigh inde
 keucken; andere met de tafel te bereyden / leg-
 ghende op die brooden / oljben/kasen/ende ghe-
 scherft moes; sommighe wrochten in den acker
 te houtwen; d'andere indē hof; d'andere inde bac-
 kerijē; d'andere in't metael-huys; d'andere in't
 timmeren; d'andere in schoenen te naeyen; d'an-
 dere in fraey te schryben; d'andere vlochtē man-
 den; d'andere korfkens. En dat hen ober-schoot/
 deylde sy uyt aen arme Cloosters ende aen de
 gebangenen. Den H. Franciscus, als hy iemandt
 sagh die ledigh was/noemde dien Broer vlieggh/
 om dat hy niet goets en dede/ende bedierf 't ge-
 ne dat andere wel deden. Eenem broeder / ghe-
 komen zijnde op den berggh Sina, en siende d'an-
 dere broeders wercken/seyde: En wilt niet wer-
 ken om de spijse / die vergaet; MARIA heeft het
 beste deel verkosē. Den Abt Silvanus dit hoo-
 rende/sweeggh vooz die tijdt, maer dede den broe-
 der stellen in eene celle/daer niet in en was. En-
 de als't nu tijdt van eten geworden was/soo let-
 tede den broeder oft sy niet senden en souden om

VREN.
 Plat. l. i. de
 bono Stat.
 Rel. c. 34.
 Rosw. 2.
 Maij in
 vita S. An-
 tonini.
 Vit. PP.
 fol. 589.
 Sur. in vit.
 S. Cathar.
 Senen. 29.
 April.
 Cantipr.
 l. 2. apud
 c. 5. p. 2.
 Pallad.
 Hist. Lau.
 siac. c. 39.

Bonav. in
 vit. cap. 5.

Vit. PP.
 Rosw. f.
 509. 603.

V. R. E. N. hem te roepen : en alsoo hem niemant en sprack / op-staende is hy tot den Abt ghegaen / en seyde : Abt/en hebben de broeders heden niet ghegeten ? Ja seyde den Abt / sy hebben gegeten. Den broeder seyde : Waerom en hebdu my niet geroepen ? den Abt antwoorde : Ghy zijt eenen Engel / ende en hebt dese spijse niet van doen ; maer wy zijn menschen ende begheeren te eten / daerom werken wy met de handen. Ende als hy dit gehoozt hadde / soo heeft hy hem neder-ghestreckt tot penitentie / segghende : Vader verghebet my. Den Abt heeft gheseydt : Ick meyne dat Maria Martham van doen heeft / want Maria wordt dooz Martha ghepresen. Den Abt Lucius seyde eens tot sommighe Monicken / die seuden datmen al-tijdt moeste biddē / ende geen handt-werck doen : Broeders / ick sal u thoonen / dat ick met mijne handen werckende / sonder op-houdē bidde : want ick sitte weyckende booz my een weynigh palmen ; ende ick blechte daer af kofkens / ende ick segghe : Godt ontfermt u mijnder na utwe groote barmhertighedyt ; ende na de menighe utwerontfermhertighede vaeght uyt mijne boosheydt. Ende hy heeft tot hen gheseydt : Is dit een ghebedt oft niet ? Sy hebben gheantwoorde : ja / het is een ghebedt. Ende hy heeft tot hen gheseydt : Als ick den heelen dagh ghewoght hebbe / biddende metter herten oft met den monde / soo wint ick luttel min oft meer dan seshtien penningen ; ende ick legge twee van die aen mijn deure booz de armen / ende vande reste leve ick. Die dese twee penninghen ontfanght / die bidt booz my / als ick ete ende slape ; ende alsoo dooz Godts gracie volbrenghe ick datter gheschreven staet : Bidt sonder op-

Ibidem f.
331. 613.

Psal. 50.

der op-houden. S. Catharina van Senen als sy in
 haer vaders keucken de spit keerde / 't byer ont-
 stack / de spijse bereyde / het broodt kneedde / ende
 dede alle de minste diensten vandē huysē met een
 ghemoedt vol van liefde tot den dienst van ha-
 ren Godt ; en is niet geenē minderen troost ende
 hemelschen smaeck ober-goten geweest / als in 't
 midden van hare verheben contemplatien / op-
 neminghen ende verheffinghen des geests. Ende
 CHRISTVS die hem van te voren hadde beropen-
 baert inde gedaente van een kindekē / heeft hem
 daer naer beropenbaert als een seer schoon vol-
 wassen jongh-man aen een Susterken / die van
 het werck der ghehoorzaemheydt was wederom
 ghekomen. Den H. Eustachius oock ter jacht
 gaende / bondt IESVM aen het Cruys tusschen de
 hoornē van eenē hert. Daerom en moet Maria
 Martham niet versmaden / veel min magh Mar-
 tha Mariam verachten. Heere / en acht ghy dat
 niet / dat mijn suster my heeft alleen late dienen?
 seyde Martha : als straffende dat Maria ledigh
 was ; daer sy nochtang niet ledigh en was in-
 den gheest / maer oeffende haer-selven in gheloo-
 ve / hope / ende liefde tot CHRISTVM, en ontfingh
 hem gheestelijck in de slaep-camer haers herten ;
 bewarende alle sijne woorden / ende die ober-leg-
 ghende by haer-selven. Ende 't en aensien van
 dit werck / seyde CHRISTVS : Maria heeft het
 beste deel verkozen. Want het contempleren sal
 duren in alle eeuwigheden. Gelyck van de hey-
 ligen des hemels niet ledigh en zijn (want con-
 templatie en is gheene ledigheydt) alsoo en is
 Maria niet ledigh / al sit sy uytwendigh stil voor
 de voeten des heeren. Eenē ridder gaende uyt
 jaghen

VREN.
 SURIUS &
 ROSW. 29.
 APR.

TAULERUS
 SERM. I.
 DOMINIC.
 POST TRIN.

ROSW. 20.
 SEPTEMB.

LUC. 10.

VREN. jaghen/ende komende in een wilbernisse / bondt
 Theodo- aldaer eenē Eremijt/met name Marcianus, dien
 ret.in Phi- hy oordeelde een ledigh mensch te wesen: ende
 lothco. vzaeghde hem daerom/wat hy dede inde woestij-
 ne dus alleen ende ledigh & Marcianus vzaeghde
 daer teghen: wat doet ghy hier inde woestijne &
 Ick jaghe hier (andtwoorde den anderen) herten
 ende hasen/ghelijck ghy siet. Wel/seyde Marcia-
 nus, ick jaghe hier mijnen Godt; ende ick en sal
 van dese jachte niet op-houden tot dat ick hem
 batte. Doen verstonde den kидder / waer-mede
 Marcianus hem becommerde/ ende dat hy waer-
 lijk meer arbejdde/dan hy wel dede; en hy was
 vol-daen/ende grootelijck ghesticht. Gertijds
 Liuius Decad. 1.
 l. 2. claeghden de ledē van het menschelijck lichaem
 (seyde Menenius Agrippa tot het volck van Roo-
 men/dat op-roerigh was teghen de Magistraet)
 ober de mage om hare ledigheyt/dat sy rustende
 ende niet bedrijvende / alles ghenoot ende ver-
 teirde / daer de handen ende voeten soo seer ont-
 slaefde. Waeromme sy een-dzachtelijck t'samen-
 spanden/ende ober-een-dzoeghen/dat de handen
 gheene spijse tot den mondt en souden brenghen;
 ende dat den mondt die niet en soude nemē/noch
 de tanden knautwen. Maer eplaes! in kortē tijde
 herbielen hier dooz oock de leden ende 't lichaem
 in sulcke slappigheyt / dat sy haer nautwelijck
 en konden roeren. Doen bebonden de leden/ dat
 den arbejdt vande mage niet cleyn en was; ende
 dat sy 't goedt/dat haer geschiedde/ niet by haer
 selven en behiel/ maer datse dat oock luyt-deylde
 sien alle de leden des lichaems. Inghelijck is 'e
 oock met Maria; want sy en is in haer-selbē niet
 ledigh; ende haer ruste is mede de ruste/'t leven/
 wel-ha-

wel-barenheydt / ende saligheydt van Martha. **V A E N.**
 Daerom en moet Martha Mariam niet alleen
 niet benijden / maer eer twenschē / dattet haer wel
 zy / seggende : Ick besweire u / ghy dochteren van **Cant. 2.**
 Ierusalem, by de capzette ende herten der velden /
 dat ghy niet en weckt noch doet ontwaken mijn
 lief / tot dat sy selver wilt.

Laet uwe wercken soodanigh wesen / datse by **I X.**
 den dagh moghen lyden; ende leeft alsoo / als oft
 ghy in een-ieders ghesichte leefde : want eene
 goede consciencie en schroomt niet met open deu-
 re te wandelen. Eenen constenaer presenteerde **Plutarch.**
 aen L. Drusus, dat hy hem om vijftalenten sijn **in Polit.**
 huys by maken soude van aller menschen ghe-
 sichte. Neen seyde Drusus, liever gabe ick u thien
 talenten / konde ghy het soo maecten / dat al wat
 ick dede / ende op wat wijze ick leefde / van een-ie-
 ghelijck konde ghesien worden. Om deselve re-
 dene / soo Sozomenus verhaelt / hadde den Bis- **Sozom.**
 schop van Constantinopelen Alcatius sijn hof **lib. 7. c. 27.**
 gheduerigh open by daghe ende by nachte. **Siet**
num. 36. van daghen, vanden Abt Pastor. Vande goede
 menschē spreekt de **H. Schrifsture**: Die de waer- **Ioan. 3.**
 heydt doet / die komt tot dat licht / op dat sijne
 wercken vertoont mogen worden / dat sy in Go-
 de ghedaen zijn. Maer vande quade spreekt sy
 aldus : Alle die qualijck doet / die haet het licht /
 ende hy en komt tot den lichte niet / op dat sijn
 wercken niet en souden gestraft worden. Ja daer
 zijn goddeloose menschen / die als sy met gesloten
 deuren sitten / meynen datse van niemant ghe-
 sien en worden; ende in't verborzen sondigende /
 derven sy segghen : De duysternissen sullē my be-
 decken; ende de sloten sullen my bewaren. **Ma-**
den

- VREN. den val heeft hem Adam met sijne wijve verborz-
- Gen. 3. ghen van dat aensicht Godts des Heeren / in 't midden vanden houte des paradijs. Ende hy seyde tot Godt: Ick hebbe my verborzen. Sone des menschen (seyde eertijds Godt tot den Pro-
- Ezech. 8. pheet Ezechiël) ghy siet wat d'ouderx van het huys van Israël doen inde duysternisse/een-iegelijck in't heymelijck sijnder slaep-camer/want sy segghen: Den Heere en siet ons niet. Siet/de
- Dan. 13. deuren vanden boomgaert zijn gesloten (seyden die twee oude boeven tot Susanna) en niemant en siet ons. Door de menschen magh iet gesloten zijn/ende booz die magh iemandt als in't verborzghen wandelen (ghelijck Gyges dede / daer
- Cic. in Tuscul. Cicero van verhaelt / dat hy door 't ghebruyck van eenen rinck onsielijck wandelde/ende Coninck van Lydien wierdt) maer soo niet booz
- Hebr. 4. d'ooghen Godts. Daer en is gheene creatuere onsielijck booz sijn aenschijn (seyde den Apostel) maer alle dinghen zijn bloot ende open booz sijn ooghen. Hy heeft de sleutels van alle deure/ende
- Ioan. 10. hy quam tot sijne discipelen met ghesloten deuren: de bergghen zijn by hem / als de webbe der spinnekoppen; ende de sloten als de banden van Sampson, die hy brack / als oft iemandt eenen draet / die van vlas met speecksel gesponnen is / ghebroken hadde. Daerom en weest niet als den patrijs-boghel / die soo dwaes ende bot is / dat hy meynt / als hy sijn hooft verstekken hebbende / niemant en siet / dat hy doock van niemant en wort ghesien: onder-tusschen komt den hondt ende grijpt hem by de pooten / ende brenghet hem by sijn meester. Alsoo sal de doodt u oock grijpen / ende booz Godt brenghen; booz wien / om dat

dat ghy hem niet en saghet / ghy meynde ver- **VREN.**
 borghen te zyn. Hierom denckt op de woorden /
 die dooz den mondt vanden Propheet Nathan
 van Godt tot David ghesproken worden: Ghy **1. Reg.**
 hebt dit bedecktelijck ghedaen; maer ick sal't **12.**
 bzenghen booz't aenschijn van geheel Israël, ende
 booz dat ghesichte der Sonne. Den Heere bebal
 eertijds aen Moyses, segghende: Ghy sult seben **Exod. 25.**
 bernende lampen maken / ende ghy sultse op den
 kandelaer stellen / dat sy daer tegen ober lichten /
 in het huys. Waerom heeft den Heere dese din-
 ghen willen ordonneren? om gheene andere re-
 denen / dan om dat ghy / o mensch / soudet weten /
 datter niet soo doncker oft verholen en is in't
 huys Godts / dat is / inde gantsche wereldt / oft
 Godt die siet het opentlijck: op dat ghy dat we-
 tende / u soudt wachten / ende segghen met David: **Psal. 138.**
 Waer henen sal ick gaen van uwen gheest? oft
 werwaerts sal ick van u aensicht blieden? Is't
 dat ick inden hemel climme / daer zydy; is't dat
 ick neder-dale ter hellen / daer zydy teghenwooz-
 digh. Is't dat ick mijne bederen neme des moz-
 ghens broegh / ende gae woonē aen dat uytterste
 der zee; soo sal u handt my oock derwaerts ley-
 den / ende utwe rechte handt sal my houden. De
 duyternissen en sullen van u niet verduyftert
 worden / ende den nacht sal als den dagh verlicht
 worden. *Siet num. 3. van uren.*

Hebt by-der-handt een horlogie oft ur-werck **X.**
 van't leven ende passie **CHRISTI**: op dat ghy de
 crachten utwer ziele t'aller uren mooght bere-
 nighen ende becleeden met de verdiensten van't
 lijden ende de bittere doodt vande Sone Godts.
 En dit sal u zyn als een wel-rieckende ruycker /

- V R I N.** om de crachten utwer ziele te mogen vermaken.
- Prou. 8.** Op dat/ghelijck **CHRISTI** weelden zijn te wesen met de kinderen der menschen / alsoo utwe weelden moghen zijn te wesen met utwen gecruyften **Saligh-maker**; vooz wiens oogen vanden eersten ooghen-blick snyder ontfanghenisse altoos teghentwoordigh gheweest is al 't ghene hy vooz onse saligheydt lijden soude/tot den oogen-blick toe/op den welckē hy aen't **H.** Cruys sijnen geest heeft ghegheben/ghelijck daer gheschreven staet:
- Pfal. 37.** Ende mijn pijn is vooz mijn aensicht altydt. Soo dat het heel leven **CHRISTI** niet anders en is gheweest dan eene gheduerige passie; want het verwachten ende de vzeese van 't quaedt/dat onbermydelijck over 't hooft hanght / pijnicht dickwijls meer dan de doodt selver. En hierom
- Gen. 22.** en wilde Abraham aen Isaac niet verclarē 't gene hy vooz-ghenomen hadde te doen op een bande berghen; al-hoe-wel Isaac hem dat ernstelijck afbraeghde. Maer den Heere wesende oock in glorie/ghelijck op den bergh van Thabor, ende ten tijde van sijne feestelijcke in-komste binnen Ierusalem op den Palm-sondagh / sprack van sijn lijden/ende dachte altydt op den uytganck/dien hy vol-bzenghen soude in Ierusalem. Sijn lijden ende doodt wordt ghenoemt eenen uyt-ganck / ten 1. van liefde boven maten/die wy niet weerdig en waren; want hy was lijdende vooz sijne vbanden. Godt is ons (sepdt Paulus) sijne liefde aen-prysende; want doen wy noch sondaers waren/soo is **CHRISTVS** vooz ons gestorvē. Ten 2. van pynen ende droefheyt; want hy en ledet niet alleen uytwendigh in alle de deels sijns lichaēs/ in sijn vijf sinnen / in sijnen naem ende faem/
- vzien.

vzienden ende maghen; maer oock in-twendigh **V R E N.**
 nae der ziele / sluytende de deure aen allen geboe-
 licken troost / die uyt het opperste deel der ziele /
 als oock van boven uyt den hemel / pleegh in te
 bloeyen inde sinnē; soo dat hy was sonder troost
 van boven ende van beneden / van binnen ende
 van buyten / van de rechte zijde ende sincke zijde;
 't welck niemanden van de Martelare ghebeurt
 en is. Ja het crachtigh in-twendigh ghedencken
 alleen van sijn aenstaende ljdē / ende de vzychte-
 loosheydt van't selve by vele (waer van hy elcke
 sake bescheydentlijck vooz hem stelde) dede hem
 bloedt sweeten / soo dat sijn sweet ghelwozden is
 als druppelen bloets / loopende op d'aerde. **Ende Luc. 22.**
 ghelijck het als een ghedurigh mirakel sal we-
 sen / dat na den jonghsten dagh des oordeels de
 lichamen der verdoemde de helsche pijnen sullen
 lijden / sonder nochtans te sterben; alsoo warē de
 pijnen **CHRISTI** soo groot / ende duerdē soo lan-
 ghe met groote smerte / dattet hem onmogelijck
 soude gheweest hebben soo langhe te leven / 't en
 ware hy van elders besonderlijck hadde ghehol-
 pen gheweest: want dooz het schocken van het
 Cruys / als het met eenen grooten stoot in den
 kuyl wierdt neder-ghelaten / bozste al sijn inghe-
 want / ende de banden sijn der leden ende de ver-
 saminghen sijn der nieren spleten ende scheydden
 van een met een ongheloobelijcke pijnē en wee-
 dom / als gherabzaeckt zijnde van binnen ende
 van buyten; soo dat van't hol der voeten tot den **Isa. 1.**
 top sijn's hoofts gheene ghesonthejdt in hem en
 was / noch ghedaente / noch schoonhejdt. **Ende Isa. 53.**
 hanghende tusschen hemel ende aerde / als het
 serpent inde woestijne / ende aen't Cruys uyt-
 ghespan-

VREN. ghespannen zijnde als een pefe op den boge / met
 dooz-wonde leden / met ghecrompen senuwen /
 en konde hy sijn ghebenedijdt hooft niet neder-
 legghen / oft 't wierdt meer en meer dooz-steken
 ende bande dooznen dooz-boort ; en sijn lichaem
 hanghende uyt-ghereckt aende naghelen / wierdt
 meer ende meer dooz 't ghewicht ghescheurt ; dat
 lichaem / segghe ick / 't welck te voren met doozn-
 achtighe roeden / ghedzooghde pefen / ende ysere
 scherpe ketenen als dooz-ploeght hadde getweest /
 ende met naghelen dooz-graben ; ende 't welck
 soo delicaet was / dat den bal vā sijnē boetē teer-
 der was als den appel onser oogē / om de gestel-
 tenisse van't subtyl orgel sijnē lichaems / 't welc
 dooz de cracht bande om-lommeringhe des h.
 Geests uyt het alder-supberste bloedt bande re-
 ne en onbebleckte Maaget wonderlijck gemaeckt
 was. Wozts dat de Godtheydt hem inde perffe
 bande aenstaende doodt te hulpe quam / dat en
 was niet tot versoetinghe der pijnen / noch tot
 verpoosinghe der selver / maer alleen tot be-
 houdenisse sijnē lebens tot den bestemden tijdt
 toe. Ten 3. van overbloedighe verlossinghe ende
 betalinghe verre boven alle schulden van't men-
 schelijck gheslachte : want daer hy de wereldt / ja
 millioenē van wereldē / met een druppel bloets /
 ja met 't minste werck onser verlossinghe / als
 met een enckel versuchten / oock naer de stren-
 gigheidt der rechtveerdigheidt Godts hadde
 konnen verlossen / alle schulden uyt-doen / ende
 gratie ende glorie verdienen ; heeft hy nochtans
 sijn thresoozen willen openē / ende alle de sluyfen
 ende aderen sijnē heplighs lichaems van bloede
 doen ontspringen ; waer uyt sijn dierbaer bloedt
 in al.

in alle oberbloedighepdt is gheloopen / ghelijck **VREN.**
 eertijds 't water liep uyt de gheslaghen steen- **Num. 20.**
 rotse inde wilbernisse. Ende dit bloedt is van
 soo grooter weerde / van weghen de bereeninghe
 met de Goddelijcke nature / dat al waer't by al
 dien in de weegh-schale van Godts rechtveer-
 dighepdt in d'eene zijde ghelept wierden alle de
 zielen die van't begin des wereltds gheschapen
 zijn / ende noch tot den eynde toe geschapen sullen
 worden ; ende inde andere zijde de minste drup-
 pel van dit dierbaer bloedt **CHRISTI** ; dit meer
 soude weghen dan alle de zielen t'samen. Maer
 waer toe dan / sult ghy seggen / sulcken prijs booz
 de zielen ghegheben ? Ick andtwoorde / om de
 weerde der ziele / die soo groot is / dat waer't inde
 weegh-schale Godts (die immers recht en bil-
 lick is) aende eene zijde ghelept wierde gout / sil-
 ber / peerlen / alle d'elementen / de sonne / mane / en-
 de sterren / ende alle de hemelen ; ende inde andere
 zijde eene redelijcke ziele alleen ; dese swaerder
 soude weghen dan alle de genoemde creaturen.
 Daerom seyde den Coninck van Sodoma tot
 Abram : Gheeft my de zielen / ende alle d'andere **Gen. 14.**
 neemt booz u. Ende Sathan : Alle dese dinghen **Math. 4.**
 sal ick u geven / is't dat ghy neder-ballende my
 aenbidde. Ende **CHRISTVS** : Wat batet den **Math. 16.**
 mensche / is't dat hy alle de wereltdt wint / maer
 sijnder zielen verlies lijdet ? Oft wat mangelin-
 ghe sal den mensch geven booz sijne ziele ? te we-
 ten / gheene ghenoechsame. En is dan booz't
 rantsoen van eene ziele de heele wereltdt niet ge-
 noech ; veel min booz alle zielen. Daerom konde
 het dierbaer bloedt **CHRISTI** ons alle helpen ;
 want dit alleen was bā onepundelijcker weerde /

- V R E N. daer den H. Apostel Petrus af spreekt: Ghy en
 1. Petri. 1. zijt niet verlost met berganckelijck goudt oft sil-
 ber/maer met 't kostelijck bloedt CHRISTI, als
 van een onbesmet ende onbebleekt lam. Ende
 Psal. 68. dit alles / op dat hy ghelijck eenen schuldnaer
 soude betalen 't ghene hy niet en hadde ghenom-
 men. 'T welck den H. Bruno bedenckende in 't
 midden snyder vperigher meditacien / als uyt-
 berstende van verwonderinge / riep: O goetheyt!
 Seer wel vermaendt hierom den Wyse-man:
 Eccl. 29. De gratie van uwen borze en vergeet niet; want
 hy heeft vooz u sijne ziele ghegheben. Bemindt
 van IESVM, ende hebt medelijden met hem / ghe-
 lijck hadden ten 1. Adam met Abel van Cain
 Gen. 4. vermoordt; ten 2. Iacob met Ioseph, siende sijnen
 Gen. 37. rock; ten 3. de dochters van Israël met de eenige
 Iudic. 11. ghebozene dochter van Iephthe, doen sy ten offer
 1. Reg. 1. gheleydt wierde; ten 4. David met Ionatha, ver-
 2. Reg. 18. slaghen op de bergghen van Gelboë: en met Aba-
 2. Reg. 11. lon hanghende aen een eycke; ten 5. Vrias met
 d' arcke Godts / wesende in pauilloenē onder den
 2. Reg. 15. blautwen hemel; ten 6. Ethai met David, bluch-
 2. Reg. 21. tende ober de beke van Cedron; ten 7. Respha
 met beyde haer sonen / die-se hy Saul ghewonnen
 hadde / ende nu ghecruyst waren op de bergghen
 Tob. 10. van Gabaa; ten 8. Anna met haren sone den jon-
 ghen Tobias, absent wesende; ten 9. den Coninck
 Dan. 6. Darius met Daniel sittende inden kuyt der leeu-
 wen; ende en doet niet gelijk den schencker van
 Gen. 40. Pharao, die als 't hem wel was / Ioseph vergeten
 Psal. 136. heeft: maer seght lieber met David: Is 't dat ick
 uws vergete Ierusalem, soo moet vergeten wor-
 den mijn rechte handt. Mijn tonge moet cleven
 aen mijn kaken / is 't dat ick uws niet en ghe-
 dencke.

dencke, Is't dat ick Ierusalem niet hoor en stel- V R E N.
 le/ in't beginsel mynder blijdschappen. En we- P sal. 103.
 derom: Wie sal my bederen geben als van eene
 duybe/ende ick sal vliegghen ende rusten? Haest u
 dan/ende loopt als de konynkens inde gatē der Cant. 2.
 steen-rotse / ende in't hol van den muer; ende
 maectt daer hoor u dzy tabernakelen / een inde Math. 17.
 hoeten/een inde handen/ende een inde zijde. De
 wonde der zijde is de deure / hoor de welcke de Ioan. 10.
 schapen uyt ende in-gaen/ende weyde vinder. De
 vijf wonden zyn de vijf steenen uyt de beke / met
 de welcke den hoobeerdighen Goliath is versta- 1. Reg. 17.
 ghen. Restelt dan in dese gaten/ende seght met
 Iob: Wie geve my dit/dat ghy my beschermet Iob. 14.
 ende verborghyt / tot dat uwen rasenden toorne
 hoor-by ghegaen zy? Ende: In mijn nestken sal
 ick sterben. Ende met de Bruydt: Een bondel- Ibid. c. 19.
 ken van myrre is my mijn lief/tusschen mijne
 borsten sal hy woonen. De heylige Agnes hadde
 inde ghebenedijde wonden CHR IST I eene woo-
 ninghe ghemaeckt/ende eenen tempel hoor haer
 herte. 'T selve dede oock Elzearius Grave van
 Arian in Provencen, tot den welcken soo Del- Ibid. 27.
 phina eenen expressen hode met brieven af-ghe-
 veerdicht hadde/ om te vernemen / waerom hy
 soo langhe te Montpellier vertoefde & heeft hy
 gheandtwoordt: Ick ben cloeck ende ghesondt
 van lichaem; maer wildt ghy my sien/soo soeckt
 my inde gaten der steen-rotse/ dat is inde won-
 den CHR IST I, ende in't hol vanden muer der
 zijde CHR IST I; want daer nestele ick/ daer woo-
 ne ick/ende daer suldt ghy my konnen vinden /
 ende nergens anders: want onder de schadutwe
 des ghenes dien ick begeerde/ hebbe ick geseten/
 ende

VREN. ende sijn bzycht is soet mijnder kele: hy heeft my geleydt in den wijn-kelder. Sijne slincke handt is onder mijn hooft / ende sijn rechter handt sal my om-helsen. Siet num. 8. van maenden, vanden *Abt Stephanus*. *¶* goeden Ies v, seydt den *H. Bernardus*, maectt my boben alle dinghen minnelijck den kelck der passie / dien ghy gedroncken hebt / ende 't werck onser verlossinghe / dat ghy ghewozght hebt! Soo dan druckt ende print ghy oock den seghel utwer ghedachten in't wasch der wonden

Isa. 12. **CHRISTI**; ende schept met blijdschap waters uyt de fonteynen des Saligh-makers. Ende bereynght u niet al dat Iesvs is / ende niet al dat hy voor u gheleden heeft. Wat sit ghy hier ledigh / ende verteirt u in droefheydt / sprack den Heere eertijds tot een van sijne dienaers; staet op / ende bedenckt mijne passie. Hy heeft het ghedaen van mysterie tot mysterie / en de tentatie is verdweenen / ende hy heeft troost ontfanghen. Hier in sal u dienen de Bedeylinghe in den Lust-hof van Makeblijde fol. 53. *¶* Of dese Bedeylinghe beginnende vā t'sabonts te ses urē. Aldus: van den 6. De wasschinghe der boeten. 7. d' instellinghe van het *H. Sacrament*. 8. Het hofkē met de gebantenisse / ende leydinghe tot Annas. 9. Seyndinge tot Cayphas, al-waer den Raedt vergadert was / **CHRISTVS** beschuldicht / gheloochent / geslagen / bespogen. Ende laet hier **CHRISTVM** tot smozghens te sessen. 6. van Cayphas ghebrocht tot Pilatum, 7. van Pilatus tot Herodes, 8. van Herodes wederom tot Pilatus. 9. De gheesselinghe. 10. De crooninghe. 11. *Ecce Homo*. 12. Dzaginghe van't Cruys. 1. De cruyssinghe. 2. De seven woordē **CHRISTI**. 3. Steeckinge met de sperre / aerdt-

Ludolph.
à Saxon.
p. 2. de vi-
ta Christi
cap. 58.

aerdt-hebinghe. 4. Af-neminghe van den cruy- **V R I N**
 ce. 5. De begræffenisse. Ende alle dese dinghen
 met alle om-standigheden van het lijden **CHRIS-**
TI (als: wie daer lijdt? wat? waer? van wie?
 waerom? hoe? wanneer?) ober-denckende/ar-
 bepdt ten 1. althijds het lijden ende de versterffe-
 nisse **CHRISTI** met den **H. Apostel** in u lichaem **1. Cor. 4.**
 omme te draghen. Siet num. 7. van uren, ende num.
 9. van maenden. Ende volghet 't beelddt sijns lijdens
 ende sijnder deughden naer/in-sonderhepdt sijne
 armoede/saechtmoedigheyt/ende ghehoorsaem-
 hepdt; ende leerdt u te verblijden inden ghecrup-
 sten **IESVM**, ende sijnen kelck te drincken / daer
 David van spreeckt: Wat sal ick den Heere we- **Psal. 115.**
 derom-gheben voor alle dat hy my ghegheben
 heeft? Den kelck der salighepdt sal ick nemen/
 ende den naem des Heeren sal ick aen-roepen.
 Den **H. Franciscus** pleeght te segghen: Doort-aen **Galat. 6.**
 en zy niemantd my meer lastigh; want ick dra-
 ghe de lick-teecken en des Heeren **IESV** in mijn
 lichaem. Ende eens hoorende eene Engghelsche
 melodije/hem daer van af-wendende / ende kee-
 rende tot het Cruycefix dat hy in sijn ermē had-
 de/sepde: O goeden **IESV**, laet dese uwe stemme/
 ende uwe seuen woorden aen't Cruys gesproken/
 nu liever in mijne ooren clincken; want uwe **Cant. 4.**
 stemme is soet / ende uwe lippen zijn druppende
 honigh-raten; honigh ende melck zijn onder u
 tonghe; ende den reuck der wel-riekende saluen
 uwer wondē is boven alle kostelijcke specerijen.
 Den **Cardinael Vrhini** (die te Roomen gestorven
 is in't jaer 1626. den 22. Augusti) droegh eertijts
 een cruyts met scherpe tackkens op sijne bloote
 bozt / 't welck stekende ende prikkelende / dede

V R E N. hem ghedurighlijck dencken op 't lijden en passie handen Sone Godts/om hier naer-maels te mogen genieten de vruchten van sijn H. Cruys. Andere debote personen pleghen daghelijck te lesen de ghebeden bande H. Brigitta bande passie onses Heeren. Is't dat wy mede lijden / soo sulen wy mede gheglorificeert worden. Ten 2. arbejdt te kennen de weerde van utwe ziele/voor de welke CHRISTVS ghestorven is. Ende en doet niet ghelijck den haen van Esopus, die bindende in den mestinck een kostelijck ghesteente/die seer blinkende was/schrapte die trech met sijne poorten / de selve niet achtende : noch oock ghelijck

Rom. 8.

Gen. 25.

Deuter. 4.
Psal. 118.

Esau, die verkocht hebbende sijn eerste gheboorte om een schotel pappe / achtende cleyn dat hy dat ghedaen hadde. Soo gaet het mede onder de menschen ; sy versetten hunne zielen inden lombaerdt des duyvels om eenen lap en leur ; Adam om eenen appel ; Judas den verrader om dertigh penningen ; den verlozen sone om een ijdel plaisier. Al dat de werelddt/'t bleesch/ oft den duyvel u presenteert/wat is het ? Is't niet al tijdelijck / berganckelijck/vol van bedroggh ende logentale ? Ende 't ghene den duyvel van u begheert/te weten utwe ziele/is die niet eeuwiggh ? Als ghy dan dese verliest/wat wint ghy ? Siet num. 5. van Hooghtijden, en num. 16. van jaren. Soo dan / seyde Moyses, betwaert u-selven ende utwe ziele sorgghbuldelijck. Doet ghelijck David dede / als hy seyde : Mijne ziele is altydt in mijne handen. 't ghene dat-men wel wilddt betwaren / dat houdt-men inde handen ; ghelijck als-men vreeft voor dieben oft boorse-snijders/soo houdtmen ons geldt / onsen sleutel-riem / ende onse messen inde handen.

Alsoo

Alsoo moet-men onse ziele gedurighlyck in onse **V R E N.**
 handen houden / dat is / men moetse bewaren /
 dat den duyvel ons die niet met listen en ontne-
 me/ende om eenen verrotten appel / oft om een
 handt-bal stofs niet en ontweldighe / gelijk hy
 socht de ziele te grijpen/ ten 1. van Ioseph, ten 2. **Gen. 39.**
 van Susanna, ten 3. van den ouden Tobias. **Dan. 13.**
 Maer dese en hebbe hunne zielen niet willen vermoor- **Tob. 1.**
 den/maer die ghetroutw willen blijven/ende alle
 wereltdsche bzeughden niet dan dreck gerekent **Philip. 3.**
 ten opsichte van't Lam/dat ghedoodt is geweest **Apoc. 13.**
 van't begin des wereltds/om de salighepdt der
 zielen.

Bevesticht de wortele utws herten ende utwer **XI.**
 betrouwen met Susanna in den hemelende niet **Dan. 13.**
 inder aerde. Ende doodet in u de liefde des we-
 reltds : noch en hopet/noch en bzeest niet buyten
 Godt. Ende en hanght u ruste aen den monde
 der menschen niet: want die hem wil stoorē aen
 het ghedruys der bladeren/ende aen het gekakel
 der voghelen/die en dient in't bosch des wereltds
 niet. **Siet num. 15. van jaren.** Den **H. Gregorius** **In vita**
 Nyssenus ghebzaeght zijnde van een van sijne **S. Gregor.**
 discipelen / wattet was / sy-selven te loochenen ? **Nyssen.**
 heeft den discipel naer't kerck-hof ghesonden/
 ende geboden dat hy veel verrijts uut-spoutwen
 soude teghen de doodts-hoofden ende doodts-
 beenderen. Hy heeft het ghedaen/ende gheseydt :
 Sy ghy stinckende/buyple/verrotte/vermaledijde
 beenderen; beenderen van schelmen/dieben/roo-
 bers/moordenaers/overspeelders. Hier nae we-
 der-keerende/heeft den Bisschop gheseydt : Gaet
 ende pryst die ghy ghelaeckt hebt. Hy heeft het
 ghedaen/ende gheseydt : O schoone / edele / glo-
 rieuse/

VREN. rieuſe / ghebenedijde beenderen ! beenderen der
 Martelaren / Belijderen / Maeghdē die als claer-
 glinſterende lilien ſullen ſchijnē inden dagh der
 verrijſeniſſe! Thuyſ komēde heeft hem den Biſ-
 ſchop ghebzaeght / wat dat de beenderen hem
 gheandtwoordt hadden; ende oftſe oock ontſtelt
 gheweest hadden ober ſyne laſteringhe oft pꝛij-
 ſinghe ? gantſch niet / ſeyde hy. Gaet / ende doet
 ſoo mede / andtwoordt Gregorius, als ghy ghe-
 laeckt oft ghepꝛeſen wordt. En als-dan ſult ghy
 u-ſelben gheloochent hebben. Hier af pꝛees de
 wijsē vrouwe van Thecua den Coninck David,
 2. Reg. 14. ſegghende : Mijn Heere den Coninck is ghelijck
 eenen Enghel des Heeren ; alſoo dat hy niet be-
 wꝛeght en wordt noch door ghebenedijdinghe /
 noch door vermaledijdinghe. T ſelue leerde den
 Vit. PP. Abt Anub ſyne jongheren / als hy ſmorgens upt
 Roſw. f. gingh / ende met ſteenen wterp naer een ſecker
 622. ſtaende beeldt in eenen Af-godiſchen tempel van
 Egypten; ende t'ſabonts wederom quam / ende
 met ſmeecten ende bleyen het beeldt vercerde.
 Daerom ſtelt u meer tot iet om Christi Ies v
 wille te verdraghen / ende ghewilligh te lyden
 't ghene Godt ober u lydet ende ghehenget. Een
 Vit. PP. bande H. Oudt-vaders ghebzaeght zijnde :
 Roſw. waerom hy de knechtkens der ſchaep-herderen
 fol. 514. niet en ſtrafte ende vermaledijdde / daerſe hem
 ſoo dickwijls ſtieten / ende met ſchimpen na-
 liepen ? hy andtwoordt: En verdrage ick dit kleyn
 niet / hoe ſal ick het verdragen als my meerdere
 beproebinghe ober-komt ſende daerom en ſpreke
 ick niet; op dat ick my ghewenne wat te verdra-
 ghen. Godt thoonde op eenen tijdt aen P. Mar-
 tinus Gutier, Reckteur bande Societeyt Ies v in
 Spañ

Spaignien binnen Salamanca, de gheheele we- V R E N.
 veldt als in een zee verandert; ende siende na den
 Zuyden / sagh hy op de stille golven der wateren
 eens menschens herte / cleyn ende teer; op het
 welck soo van bobē vielen twee druppelē bloets /
 soo sonck het onder / ende verstickte: en hy hoorde:
 fiet / dit is u herte / t welck verdinckt oock in
 een druppel swarigheydts. Maer siende nae den
 Noorden / sagh hy / als op de rasende baren der
 zee / een seer groot ende vroom herte / op 't welck /
 hoe wel dat eenen grooten bloedt-reghen viel /
 beel haghels / winden / stormen / ende bare der wa-
 teren / soo en gingh het nochtans niet onder /
 maer 't swom tresselijck boven. En hy hoorde:
 fiet / dat is 't herte van Godt / t welck noch door
 't bloedt der sonden / noch door hagel van Gods-
 lasteringen / noch door stormen van afgoderijen /
 noch door baren van ketterijē ten onder en gaet
 noch bestijckt / maer swimt altydts boven door
 patientie / ende verwacht niet swijgen en lanck-
 moedigheyd der sondaren bekeeringe; ende soo-
 danigh behoorde oock u herte te zijn. Sulcx was
 het herte van den H. Apostel Paulus, die daer sey- Rom. 8.
 de: In alle dese dingen overwinnen wy / om den
 ghenen die ons bemindt heeft. Wat schuldt heb-
 be ick begaen / dat ick hier dus hanghe aen den
 Cruyce & sprack eertydts CHRISTVS door het Rofw. in
 Cruycefix tot den H. Petrus, eenen Martelaer eius vita
 van der Predick-Heere Orde / die hem beclaegh- 29. Apr.
 de dat hem den Heere soo langhe liet steken in't
 betwijt / aenghesien hy immers ontschuldigh
 was. Siet num. 9. van vveken. Een en ouden man Cassian.
 van Alexandrien ghebraght zijnde bande hey- collat. lib.
 denen / wat mirakel dat out CHRISTVS dede & 12. cap. 13.
 heeft

VREN. heeft gheandtwoordt : dat mirakel / dat ick my
 niet eens en ontroere in al u schimpen / spotten /
 slaen / stooten / bijten ; maer eer my daer in ver-
Psal. 37. heughe ende verbljyde ; ende met David bereydt
 ben tot de gheeffelinghen / ende om noch meer te
Bonav. de verdraghen sonder klaghen. Den **H.** Bonaven-
informat. cura pleegh te segghen : 't ghene de menschen u
Novitior. op-legghen / oft 't is waer / oft 't is loghen : is 't
 waer / wat wonder is 't dattet de menschen seg-
 ghen / daer ghy 't hebt derren doen ? is 't loghen /
 sy en kunnen u niet hinderen / maer eer dienen
 inde plaetse van goeden windt / om u schipken
 inde haben te helpen. Siet num. 46. van daghen, ende
 num. 10. van maenden. Ghy en zijt niet te heyliger
Lib. 2. de (sepdt Thomas à Kempis) indien ghy ghepzesen
imit. c. 6. wordt ; noch te argher / indien ghy ghelaeckt
 wordt. Ghy zijt die ghy zijt. Soo groot als den
 mensch is in utve ooghen / o Heere (pleegh den
 ootmoedighen **H.** Franciscus te segghen) alsoo
 groot is hy inder waerheydt / ende niet meerder.
 Is 't dat ghy wel aenmerckt / wat ghy by u-selvé
 zijt van binnen / soo en sult ghy niet veel achten
 wat de menschen van u seggen. Leest c. 46. van 't 3.
 boeck der Na-volghinghe CHRISTI ; ende denckt :
 het zijn mijn sonden ; op dat ghy andersints niet
 en hoorz 't gene den **H.** Antonius sepde tot eenen
Vit. PP. die van andere by hem gepzesen wierdt ; vanden
Rosw. welcken nochtans den **H.** Antonius hadde be-
fol. 513. speurt / dat hy weynigh konde verdragen : Broe-
 der / ghy zijt als die huysen / de welcke bā buyten
 blijcken / ende van binne berooft zijn van allen
 cieraet en huys-raet. Beter was voorzien ten 1.
2. Reg. 16. David, doen hy sepde : Laet hem gheworden / oft
 by abonturen den Heere mijn lijden aen-saghe /
 ende

ende my goedt wederom-gabe booz dese ber- V R E N.
malendijdinghe; ten 2. Philippus Coninck van
Macedonien; die / naer dat hy d'Ambassadeurs
van Athenen / die tot hem ghekomen waren / met
Conincklijcke giften bereert hadde / hen in't af-
scheyden braeghde / oft sy niet meer op hem en
begheerden / Een onder hen / met name Demo-
crates, wetende dat Philippus op die van Athenen
min oft meer te segghen hadde / seyde : Wy van
Athenen wilde wel / dat ghy utwe kele met eenen
bast toe-worghde. Vandere verschickt zijnde
dooz sulcke onbelesde andtwoorde / en ware niet
dan donder ende blixem verwachtende; als Phi-
lippus niet anders en heeft gheseydt dan: Seght
die van Athenen / dat den genen die dit schimpen
berdzaeght / eerlijcker ende beter is dan de Philo-
sophen, die hunne tonghen niet en weten te be-
dwinghen : doch zijn sy meesters van hunne
monden / ick ben meester van mijne oozen; ten 3.
Ioannes Ferdinandus der Societeit Iesv, mede-
gesel vanden H.P. Franciscus Xauerius in Indien
ende Iaponien. Ter-wijlen desen preeckte op de
hoecken vande straten / soo gingh daer by ghebal
booz-by eenen Iaponois, die op-halende uut sijne
kele eenighe vuyle sluymen / ende die in sijnen
mondt bergaderende / spoogh-se met groote ont-
beschaemtheydt in't aensicht van P. Ferdinan-
dus, segghende : dat is booz u pzeken. Maer den
Vader en ontstelde hem in't minste niet / en son-
der een woordt te spreken / nam sijne neus-doeck /
ende baeghden't af / ende gingh boozt met sijn
pzeken / tot verwonderinge van alle d'omstaen-
ders / die daer dooz niet weynigh ghesticht en
waren / ende hen bekeerde; ten 4. Thomas à Kem-
pis, als

Orland.
tom. I.
lib. II.

VREN. pis, als hy seyde: **Mijnen** uyttersten troost / ende
Lib. 3. de hope in al mijn lyden / is tot u / o Heere / te blie-
imitar. den; op u te betrouwen; u uyt den grondt mijns
Christi herten t'aen-roepen; en uwe vertroostinghe met
cap. 23. verbuldighepdt te verbeypden. Want door de
Rom. 8. hope (ghelijck den Apostel seydt) zijn wy saligh
Lib. 2. de gheworden. Daerom is't dat ghy kondt swij-
imut. c. 2. ghen ende lyden / soo suldt ghy sonder twijffel de
 hulpe Godts ghewaer worden. Hy weet wan-
 neer't den bequamen tijdt is / ende de beste ma-
 niere om u te verlossen: ende daerom moet ghy
 u-selben gheheel in sijnen wille over-geven. En-
 de al schijnt het / dat ghy teghenwoordelijck ber-
 liest / ende dat ghy eenighe beschaemtheypdt moet
 lijden / die ghy niet verdient en hebt; en wil dt u
 daerom niet stoozen noch ontstellē / noch en wilt
 uwen loon ende croone door onlijdsaemheyp niet
 verminderen; maer siet tot Godt op-waerts
 inden hemel / die machtigh is u te bezyden van
 allen verwijt ende ongheluck / ende eenen ieghe-
 lijcken te geven na sijne verdiensten. Siet / inden
Tob 16. hemel is mijn ghetuyghe / seyde Iob, ende mijnen
Chron. S. bekender inde hooghde. Den H. Franciscus, naer
Francif. P. veel verwijts / strijds / ende lydens / hoorde eene
Ll. I. c. 51. stemme uyt den hemel / dat hy soude wel-ghes-
 moedt zijn: aenghesien dat hy hierom sulcken
 schat soude verwerven / die nieuwers by en sou-
 de zijn te verghelijcken / al waer't oock dat alle
 d'aerde in goudt veranderde / alle steen-berghen
 in diamanten / de zee in balsam. Den H. Iunipe-
 rus, mede-gesel vanden H. Franciscus, hiel sijnen
 schoot op / als hem iemandt qualijck toe-sprack
 oft begeekte / ende seyde: Verbult doch mijnen
 schoot met peerlen ende ghesteenten. Hy wiste
 hoor.

doozwaer dat het onschuldigh bertwijt / met pa- V R E N.
 tientie op-ghehouden ende gheleden / de beste
 peerle was / waer mede hy 't ruyck der hemelen
 konde koopen. Ende ghelijck hy dit wiste / soo
 hebben dat oock alle Godts vrienden ende Hey-
 lighen gheweten; ja in sulcker voeghen / dat van
 hen gheschreven staet: Den over-bloedt der zee Deut. 33.
 (dat is / van't bertwijt ende vande tribulatie des
 wereldds) sullen sy supghen als melck. En heeft
 dat niet gebleken inden H. Martelaer Ignatius, In vit. 1.
 als hy wenschte niet alleen bertwijt te lijde / maer Februar.
 oock dat de leeuwen hem mochten aen-ballen /
 ende van lidt tot lidt verscheure / Vergebet my /
 o mijne kinderen (seyde hy) ick wete wat my
 diendt. Ick ben een cozen-graen CHRISTI; ick
 sal met de tanden der beesten ghemaelt worden /
 om bevonde te worden een supber broodt. Daer-
 om u vercloeckende / denckt datter gheschreven
 staet / dat alle die Godt-vruchtelyck in Christo 1. Tim. 5.
 Is v willen leven / verbolginghe sullen lijden.
 Ende dat hoe een hert meer dooz hoecken ende
 winckels / dooz haghien ende dooznen ghesaeghe
 wordt / hoe 't vleesch des selfs malsser ende lieffe-
 licker is. Zoo oock / hoe den mensch dooz meer
 beproebinghen ende oeffeningen gedreue wordt /
 hoe hy Gode liever is / ende eene aenghenamer
 spijse op de tafel van den Alder-hooghsten. Ende
 ghelijck niet al dat den mensche schijnt mede te
 zijn / hem waerlyck mede en is; als't blijckt hy
 't exempel van Midas Coninck van Phrygien, Ouid.
 die / om dat hy Bacchus mildelyck onthaelt had- Metam.
 de / van hem begheerde / dat al dat hy aen-raken lib. 11.
 soude / goudt mocht worden: 't welck als't hem
 ghewierde / soo moeste hy eyndelyck van honger
 her-

VREN. vergaen; want wat hy aen-raeckte / 't zy wijn
 oft broodt / visch oft vleesch / vruchtē der boomen
 ende der aerden / het veranderde op eenen oogeti-
 blick al in goudt / ende hy verdween kortz ghe-
 lijck eenen visch buyten 't water. Ghelijck dan
 't ghene dat hem scheen mede te zyn / hem waer-
 lijck niet mede en was; alsoo niet al dat den
 mensch schijnt teghen te zyn / en is hem waer-
 lijck niet teghen; ja eer mede als teghen. Den
 H. Augustinus verclaerd / dat hem veel dinghen
 in sijn leven ober-komen zyn / die hem wel eer
 schenen soo teghen te wesen / dat hy hem in-beel-
 de / dat hem by-naer niet quader noch argher en
 hadde konnē ober-komen; heeft nochtans daer
 naer met verloop des tijdts bevonden / dat hem
 niet bequams en hadde konnen gheschieden /
 dan de selve dinghen die hem herbaren waren.
 Mochter wel iet quader schijnen te mogen ober-
 komen aen Abraham als het slagh-offeren van
 Gen. 22. Isaac? aen Ioseph als sijne verboeringhe naer
 Gen. 39. Egypten? aen de dry jonghelinghen / als hec
 Dan. 3. wozen inden gloependen oven? ende nochtans
 hebben hen alle dese dinghen ghedient tot hun-
 nen op-ganck ende sonderlinghe benedictie. De
 Egnatius huyf-vrouwe vanden Keyser Palæologus genas
 in Palæol. haren man dooz de dingen / die den Keyser meest
 schenen te quellen ende te verbitteren. Een
 Binet. con- Bourgoignon mickende met een gheladen roer
 fol. cap. 3. op eenen gichtighen man / die sich in sijnen stoel
 §. 4. niet en konde verroeren / heeft hem doen dooz
 ancx daer upt-loopen / ende sijne gichte t'eene-
 mael inden loop laten blijven. Ghelijck de Key-
 serinne leefde met haren man / ende den Bour-
 goignon met den gichtighen / alsoo doet Godt
 met

met beel van sijn vrienden. Danckt hem dan met de H. weduwe Elizabeth, segghende: Ick dancke u Heere / ten 1. dat ick u in alle plaetsen kan binden; ten 2. dat my niemandt by u en kan beliegen; ten 3. dat ick u niet eenen goeden wille ter noot kan betalen; ende dat ghy in lijden de sonden quijt-scheldt den ghenen die u aenroepen. Lijdet dan verduldelyck / ter wijle daer immers gheleden moet zyn. Die van Creten versochten eertijds by requeste van Iupiter, als van haren landts-man / datse van alle crupcen ende ellenden ontslaghen mochten zyn: maer soo de Poeten segghen / Iupiter sloegh het rondt af: liet nochtans hen toe / datse by sekere tijden na de vermaertste merckten van andere lande gaen mochten / en hunne crupcen met de crupcen van andere veranderen. Sy deden het ende ginghen met hunne packen derwaerts henen. Daer komende / ontbondē sy de packē van hunne crupcē / steldense ten toon ende te coop. Maer siende daer teghen dat de packen van andere natien meerder waren dan de hunne; nam elck sijn pack ende sack / ende keerde naer huys toe. CHRISTVS se-
de eertijds tot de H. Gertrudis: Gaet ende seght de vrouwe daer ghy hoor bidt; aenghesien het rijcke Godts niet en kan verreeghen worden dan door lijden / datse kiese wat lijden datse wil; ende als haer dat over-komt / soo laetse daer by blijvē / ende dus onpatientigh niet wesen. Door dese aen-dieninghe keerde de vrouwe tot kennisse / ende liet den oppersten werck-man met haer wercken naer sijn beliefte; oft hy by avontuere hoor alle dese quellinghe haer mochte na-laten eene benedictie hoor de ziele. Doet dan oock al-

VREN.
Sur. in eius
vita, &
Rolw. 19.
Novemb.

Ludovic.
Blosius
Monil.
Spir. c.
10. §. 10.

V R E N. soo/ ende spfegghelende u in eens anders meerder
lijden/hebt Chzistelijcke patientie : want hier in
is d'opperste Chzistelijcke volmaecktheydt ghe-
legghen ; datmen hier goet doe / ende gheen goet
en verwacht ; dat-men alle quaet lijdet/esi gheen
quaedt en doe : wetende dat dit Gode liever is /
ende u nutter / dan oft ghy ginghet te Ierusalem
ten H. grave/ ende tot elcken boetstappe u bloedt
uyt-stozte. In swijghen ende in hope sal utwe
sterckte zijn / sprack Godt door den Propheet
Isa. 1. *Isa. 1.* Siet num. 46. van daghen, ende num. 4. van
jaren. §. 9.

XII. Arbejdt te wesen ten 1. als eenen pelgrim op
dese werelddt. Ende ghelijck eenen pelgrim vele
beranderinghen van plaetsen is onderworpen /
soo en creunter niet om/al gheschiedt u het selve ;
want wy en zijn niet beter als onse vaderen
Abraham, Isaac, ende Iacob, die pelgrims zijn
ghetweest. Ick ben een vrendelinck by u / seyde
Psal. 38. David : ende eenen pelgrim ghelijck alle mijne
vaders. Denckt op de menighbuldighen verhuys-
singhe van het Tabernakel des verbonts in het
oude Testament ; 't welck ten 1. ten tijde van 40.
jaren inde woestijne/ als eenen roerlijckē outaer
Num. 10. wierdt omme-ghebzagghen ende gheroert / soo
verf. 17. menigh-mael als de kinderen van Israël haer
21. roerden/ ende van plaetse veranderden. Ten 2.
na de in-ruppinghe van het landt van beloften
Ios. 18. ende herrijginghe van eenighen vrede / hebben
sy het Tabernakel vast ghestelt in de stadt Silo,
ghelegen in het gheslachte van Ephraim. Ten 3.
vreesende die van Israël, dat het Tabernakel daer
1. Reg. 22. ten hooghsten niet en was verskert / om de nae-
buerigheyt der vyanden/ in der welcker handen
D'Arcke

d'Arcke was verballen ghetweest / hebben sy het **V R E N.**
 ghezocht binnen over de Jordane in de Priesterlycke
 stad Nobe, ghelegghen in dat half gheslachte van
 Manasse; al-waer Achimelech den Priester Davidi
 ghegheben heeft de brooden der booz-legginghen; en
 al-waer David Doëg vondt binnen in des Heeren
 Tabernakel. Ten 4. naer de destructie van Nobe
 dooz den Coninck Saül, 1. Reg. 22.
 om de redene die in het eerste boeck der Conin-
 ghen Cap. 22. ghegheben wordt / is het verboert
 in de stad Gabaon, ghelegghen in het gheslachte
 van Benjamin, daer Saül van was. Ten 5. we-
 sende nu volcomen peys en vrede in alle Israelyt-
 sche landen / is het ober-gezocht in de stad van
 Ierusalem, in het geslachte van Iuda, in den tem-
 pel die Salomon daer toe bereydt hadde. Ten 6.
 ten tijde vande destructie van desen tempel dooz
 de Chaldeen, is het van den Propheet Ieremias
 in een speloncke ghezocht / ghelegghen aen den
 voet van den bergh Nebo in het lant vā Moab,
 van waer Moyses eertijds van verre ghesien
 hadde het landt van beloften. Ten 7. na de we-
 derom-keeringhe van Israël uyt Babylonien, ge-
 daen dooz Cyrum den Coninck van Persen, is
 het (soo-men meyndt) wederom dooz bevel van
 den Prince Nehemias in den nieuwen op-ghe-
 bouwen tempel in-ghezacht / na de propheet-
 tje van Ieremias: De plaetse sal onbekent wesen
 tot dat Godt vergadere des volckx vergaderin-
 ghe; ende dan sal den Heere dese dinghen toonen.
 Ten 8. wat daer verder van het Tabernakel ge-
 schiedt is / ende oft het vanden goddeloosen An-
 tiochus, met by-name den heerlijcken / wech-ge-
 nomen / onteert / ende aen stucken ghezoken is
 ghetweest /

V A E N. ghetweest/ghelijck hy ghedaen heeft met veel an-
 dere dinghen vande gheheylighde plaetse: dan
 oft het na de destructie vā Ierusalem door de Ro-
 meynē/ van Titus, den sone van den Keyser Vespasianus, mede te Roomen in triumphhe gezocht
 is ghetweest met de gulde tafel der voorlegginghe/ende met den gulden candelaer / en d'Arcke
 des verbonts/daer de tafelen Moysis in waren;
 daer af hebben wy luttel sekerheydts. Ghelijck
 het dan was met het Tabernakel des Heerē/ soo
 is het mede met de tabernakelē onser lichamen:
 sy moeten hier als ballen in de handen Godts
 ende der Obersten/ende als varende schepē/ her-
 waerts ende derwaerts rollen ende suckelen /
 met den ghenen die alleen scheen te wesen eenen
 Luc. 24. pelgrim in Ierusalem, en die niet en hadde daer
 Math. 8. hy sijn hooft soude hebben mogen neder-leggen/
 al hadden de bossen haer hollen/ende de boghelen
 des hemels haer nesten. Siet num. 11. van daghen,
 ende num. 8. ende num. 10. van Hooghtijden. Ten 2.
 Exod. 3. arbejdt te wesen eenen inwoonder utwō selfs /
 ende loopt met Moyses nae 't binnenste van de
 woestijne; drijbende derwaerts utwō schapen/dat
 is/de crachten utwō ziele/ ende utwō ghepeysen.
 Eccli. 24. Ende denckt op de woorden die-men leest op de
 feest-daghen van MARIA; in alles heb ick ruste
 ghesocht/ende inde erffenisse des Heeren sal ick
 woonen. Daerom laet Moyses met sijn volck be-
 gaen/ende Obersten met Obersten. Denckt dat
 Psal. 150. ter gheschreven staet: Alle geesten lobet den Hee-
 re. Ende wederom: Hoozt Israēl, ende swijght.
 Siet num. 12. van daghen. Ten 3. arbejdt in alles
 de ghehoorzamhejdt groot te achten /ende te
 pzoeben welck dat den goeden ende behaegh-
 lijcken/

lijcken/ende volmaecksten wille is utroch Over- V R E N.
 sten. Ende spiegelt u in het booz-beeldt bande
 ghehoorzaemheydt van uwen Saligh-maecker/
 die onderdanigh gheworden is totter doot / ja Phil. 2.
 totter doot des cruyces. Onder de vier ordenen Vit. PP.
 der Rechtbeerdighen / die een bande **HH**. Vaders Rosw.
 sagh in een visioen des hemels / was de vierde fol. 620.
 de uytneemste. De 1. was d'ordze der gener die
 in siecken verduldigheydt ghehadt / ende Godt
 ghelobet hadden. 2. der gener die armen en pel-
 grims gheherberghyt hadden / oft immers die
 ghedient / siecken by-gestaen / ende andere berm-
 hertigheden gheoeffent hadden. 3. der ghener die
 het al verlaten hadden / ende leefden by haer sel-
 ven inde woestijne in groote strengigheydt ende
 op-ghetoghentheydt in Godt / door 't ghebedt
 ende contemplatie. Maer de 4. ordze was d'uyt-
 steeckenste / te weten / der gener die uyt liefde van
 Iesvs Christus leefden in gehoorzaemheyt ende
 onder-worpinghe van haren wille onder den
 wille van een ander. Dese hadden oock gulden
 ketenen om den hals / gheschaeckiert met alle
 kostelijcke ghesteenten ende juweelen / overmits
 dat sy hunne halsen ghebooght hadden onder
 het jock der gehoorzaemheydt. Siet num. 8. van
 aren, in't eynde. Leert dan ten 1. gehoorzaem zijn /
 oock op dat de Oversten Oversten moghen zijn /
 met blijdschap ende niet suchtende : want soo
 den Apostel seydt / dat en is u niet profijtelyck.
 Siet num. 3. van jaren. Ioannes Ortogne der Socie-
 teyt Iesv binnen Salamanca, gaende ontrent den
 avont door de galerije die na den hof leyde / ont-
 moette hem den P. Minister, en seyde : Ortogne,
 wacht hier tot dat ick weder-kome ; ick hebbe u

Hebr. 13.
 Recueil
 des hom-
 mes de la
 Compagn.

VREN. een hooftschap te belasten. P. Minister door de menighbuldighe occupatien bergat wederom te komen. 'T was eenen seer kouden winter / ende het waeyde ende sneeuwde dapper. Dies niet-teghenstaende Ortoque en roerde hem bande plaetse niet / niet meer als eenen marmer. Het was 's avondts neghen uren gheslaghen / als men eerst merckte / dat den broeder sijn avondt-mael noch niet ghedaen en hadde. Men socht hem over-al / ende ten lesten vondt men hem in de galerije stijf van kouwe / ende met sijne boeten in den sneeuw; ende ick gheloobe / dat hy daer anders tot des anderen daeghs smozgens soude ghebleven hebben. Hy verheughde en verbljdde hem / dat den Oberste over hem mocht Obersten zyn met blijdschap / ende sonder achterdencken van iet daer hy hem na de natuere soude mogen aen-stooten; want het waren sijne wellusten in de wercken der ghehoorzaemheydt te wesen. Ende de voorzwaer als wy de ghehoorzaemheydt der heydenen over-dencken / die sy in groote dingen getoont hebben / wie en soude hem niet schamen onghehoorzaem te wesen? Die van Arsacten in Parthen waren soo ghehoorzaem / dat als hunnen Prince / staende by Hendrick Grabe van Champagnie (die met by gheleyde tot die van Parthen was ghekomen) ende siende inden ap-pel vanden tozen eenighe sijne ondersaten / een van die met name gheroepen hadde; den selven sonder uyt-stel in hunne teghentwoordigheydt sich van boven uyt den tozen ghetworpen heeft / ende is terstondt vanden bal doodt ghebleven. Ende soo hy noch andere wilde roepen / om de ghehoorzaemheyt sijns volckx aen den Grabe te thoonen!

thoonen/is hy door de ghebeden vanden selven / **V R E E.**
 die hier oher seer verwondert en verbaest was /
 crachtelijck weder-houden getweest / om dat niet
 te doen. Dese Heydenen sullen hier naer-maels
 op-staen / ende de Christenē straffen van hunne
 onghehoorsaemheydt die sy ghepleeght hebben
 teghen Godt / teghen sijne H. Kercke / ende teghen
 de Obericheden ; daer den Sone Godts af ghe-
 sproken heeft : Soo wie u-lieden hoorzt / die **Luc. 10.**
 hoorzt my. Ten 2. niet aen te sien wat den Ober-
 sten uyt sy-selven is / maer den ghenen dien hy
 representeert. Soo leerde Amasis den Coninck **Herodot.**
 van Egypten sijne Onderstaten / datse hem niet **lib. 2. n. 2.**
 en souden versmadē / want hy oock van een bec-
 ken daer hy sijne voeten hadde in-ghewasschen/
 hadde laten gieten 't beeldt van Iupiter, 't welck
 sy nochtans al te samen eerden. Ten 3. u niet te
 bergrjpen metter tonghe teghen utwe Obersten/
 want hy is als eenen Enghel Godts. Oft het
 nochtans ghebeurde / dat ghy door onbedacht-
 heydt / oft menschelijcke kranckheydt met het
 scherp utwe tonghe scheurde den boozdt van het
 cleedt utwe Oberste / dat is / de eere sijns naems /
 oock daer hy anders in berispelijck was ; soo en
 laet nochtans het woozdt soo haest uyt utwen
 mondt niet zjn / oft het zy u leedt : ghelijck het
 David leet was / ende sijn herte clopte hem / om **1. Reg. 24.**
 dat hy den boozdt van Saüls mantel af-gesneden
 hadde / daer immers Saül eenen ghesalfden des
 Heeren was. Ende Paulus en hadde soo haest
 niet gheseydt : Godt sal u slaen / ghy ghewitte **Act. 23.**
 wandt : oft hoorzende wien hy soo aen-gesproken
 hadde / seyde : Ick en wiste niet / broeders / dat hy
 eenen Prince der Priesteren is ; want daer is ge-

- VREN. schreben: Die Goden en sult ghy niet lasteren.
 Exod. 22. Siet num. 12. van daghen. Ten 4. niet te verachten
 de leeringhe van ulwen Obersten / al is sijn leven
 Colof. 4. quaedt. Want al-hoe-wel den Apostel seyd / dat
 ons woordt altydt met sout ghemenght moet
 zyn (want woorden sonder wercken is broodt
 sonder sout) soo en is nochtans 't broodt in su-
 selven buyten 't sout niet quaedt. Al-hoe-wel
 Gen. 17. die handen de handen waren van Esau, soo was
 die stemme nochtans de stemme van Iacob. En-
 de al-hoe-wel de rabe swart was ende leelijck /
 Vit. PP. soo en was nochtans het broodt ende 't bleesch
 Rosw. niet quaedt / dat de rabe brocht aen Elias. De lee-
 fol. 766. ringhe van eenen Doctoer inde medecijne en is
 niet quaedt; noch het saet van den acker-man;
 noch den waghjen van den boer-man; noch d'erf-
 fenisse van vrienden; noch de konst van eenen
 schilder; noch het werck van een scheeps-tim-
 mer-man; al zyn su quaedt van leven. d'Arcke
 3. Reg. 17. van Noë en was niet te laken / al ware die tim-
 mermans quaet: 't goudt en is niet te versma-
 den / al is die aerde swart / die ons het gout boort-
 brenght. Ende eenen ijeren signet-rinck kan
 Vit. PP. soo goeden marck setten in het wasch als eenen
 Rosw. rinck van goudt. Eenem Cremyt niet willende
 fol. 595. communiceren uyt de handen van eenen Prie-
 ster die hy verstonde quaedt van leven te wesen /
 veranderde van sijn opset: want seer doztigh
 zynde / is in den gheest op-ghetoghen ghetweest /
 ende hy sagh eenen gouden put / ende eenen gou-
 den eemer / ende een gouden zeel / ende seer goet
 water. Maer die putrede en inde krupcke goot /
 was melaetsch. Hy begheerde van te drincken /
 maer hy en konde niet door walginge van den
 melaet-

melaetschen. Ende hy hoorde eene stemme segghende: Waerom en drinckt ghy van dit water niet? want den melaetschen puttet alleenlijck ende gietet inde krukcke/ende verder en doet hy niet. Eenem anderē persoone/meynende dat het quaedt leben de H. leeringhe quaedt maecte / wierdt met eenen dorstighen brandt behangen; ende om sijnen dorst te blusschen / dronck hy uyt een loopēde riviere/ende hem docht dat hy nouw soeter ende beter water ghedroncken en hadde; ende nam booz hem de ader ende den oorspronck van dese riviere te soecken. Eenem Gremijt hem ontmoetende/leydde hem verwaerts: en omme-siende sagh hy dat dit water quam gheloopen uyt eenen open mondt van eenen dooden ende stinckenden hondt. En hy en wilde boozts niet meer daer uyt drincken; maer den ouden man seyde: Drinckt / ende en wilt niet breezen; ghy hebt te bozen uyt ghedroncken/ende 't en heeft u niet gheschadicht / doock en sal het u boozdts gheensints hinderen: ende gelijk dit water sijn betwe ende sijnen smaek behoudt/ende niet en wordt besmet oft verwaandelt / al komt het uyt den mondt van eenen dooden hondt: alsoo is 't mede met de leeringhe die een onneerdigh persoon soude moghen leeren; want al is den persoone den mondt daer het water der leeringhe uyt-bloeyt/nochtang is CHRISTVS de fonteyn/ghelijck hy seydt: 't water dat ick geven sal/sal ^{Ioan. 4.} worden een fonteyn van een springhende water in het eeuwighe leben.

Volght altydt beter exempelen: ende en wilde niet doen ghelijck de verckens / die komende in eenen bloem-hof / en slaen niet eens acht op die

- VREN.** schoone bloemen; maer loopen terstondt na den modder ende na den dzeck / die erghens leyt in eenen hoeck vanden hof. Die muggen en sullen niet blieggen en sitten op het deel van den appel dat goet is / maer dat bedorven ende verrot is : ghelijck oock de gieren / niet dan op de doode lichamen ende carognien. In dat seer groot
- Dan. 2.** staende beeldt / dat den Coninck Nabuchodonosor sagh / was goudt / silver / metael / ijser : ende den steen af-ballende van den bergh / heeft gheraeckt niet 't gout / niet het silver / niet het metael / maer het deel dat van ghebacken aerde was / ende dat ghebzyfelt; ende het staende beeldt te samen ghebzoken. Alsoo doen veel kinderen der menschen / sy en sullen niet raken noch vermellen van het goudt der liefde / noch van het silver der wijshepdt / noch van het koper van goede naem ende faem huns naestens / noch van sijne andere deughden; maer heeft hy als eenen mensch aen hem eenighe aerdtische ghebzeckelijckhepdt ende onbolmaeckthepdt / daer sullen sy als steenē opballen; daer sullen sy af vermellen / als kinderen van Cham. Maer Sem ende Iaphet en hebben soo niet ghedaen; maer hebben haers vaders naeckthepdt met hunnen mantel bedeckt. *Siet num. 12. van uren, §. 3. en num. 12. van daghen.* Keert dan met desen u aensicht vande ghebzeckelijckheden / ende 't quaedt niet merckende / maer inwendigh altydt op 't goet siende / treckt uyt eenieder / ende uyt alle dinghen iet tot stichtinghe
- Math. 12.** ende na-bolginge der deughden. Eenem goeden mensch uyt eenen goeden schat bzencht goede dinghen voort; ghelijck Godt uyt de sonde van Adam de verheffinghe der menschelijcker natueren
- in

in CHRISTO; d'Apotekers den triakel uyt de
 serpenten; de byekens honigh uyt den bitteren
 thymus; een goede maghe goet voetsel uyt
 onberdouwelijcke spijse. Daer wierp hem op ee-
 nen tijdt eenen Leecken-broeder voor de voeten
 van S. Bernardus, segghende: Wee my/want de-
 sen nacht heb ick eenen broeder ghestien/daer ick
 dertigh deughden in getelt hebbe/van de welcke
 ick niet eene in my en bebinde. Ick en sie niet/
 sprack een ander secker goet persoon/daer ick
 niet in gesticht en ben. Maer seyde den anderen;
 wat gheeft u doch het ghesicht van een padde?
 seer veel/andtwoorde den broeder:want waer
 mede hebbe ick het verdient/dat my Godt eenen
 mensch schiep ende niet een padde? maer wat
 sticht u doch het gesicht van eene lichte vrouwe/
 van eenen woekeraer/van eenen bronckaert?
 vzaeghde wederom den anderen. Tot wien den
 broeder seyde: oock seer veel veel:want ick denc-
 ke op de woorden van David: Menschē ende bee-
 sten sult ghy/Heere/behoeden. Ende wederom:
 Ghelijck de duyternissen/soo sal oock sijn licht
 sijn. Ende op de woorden CHRISTI: Die van u
 vry is van sonden/laet die den eersten steen op
 haer woopen. Ende wederom: Die Publicanen
 en hoeren sullē voor u gaen in het rijke Godts.
 Ende elders: Die ter elfster uren quamen/heb-
 ben oock elck eenen penninck/dat is/den hemel
 ontfanghen. Den Heere beropenbaerde hem eer-
 tijdts aen den H. Paphnurius, ende seyde/datter
 niemant en behoorde op dese wereldt veracht te
 worden/al waer hy oock eenen moordenaer/ka-
 mer-speelder/boetsen-maker/landt-boutwer/oft
 ghehoutwt/oft coopman; want in alle staten des
 mensche-

V R E N.

S. Bernard.
de altir.
cordis.Helinan-
dus in
Chroni-
cis l. 8.

Psal. 35.

Psal. 138.

Ioan. 8.

Matth. 21.

Matth. 20.

Vit. PP.

Rosw.

fol. 475.

V R I N. menschelijcken lebens zijn zielen die Gode beha-
ghen / hebbende eenighe heymelijcke mercken
oer hen / die Gode aenghenaem zijn; als hadde

Ios. 2. Raab, eene ghemeyne vrouwe binnen Iericho;
Ruth 1. Ruth de Moabitinne; Cornelius den hondert-
Act. 10. sten man. Ende benessens eenen sluyt-speelder/
Vit. PP. oock den Oberstē van een dozp van Thebaiden,
Rosw. f. die beyde in verdiensten eerthijds van Godt ver-
473. 474. gheleken zijn met den Abt Paphnutius. *Siet num.*
28. §. 3. van daghen, ende *num. 12. van Hoogh-tijden.*

Vit. PP. Een en anderen Oudt-vader seyde: En oordeelt
Rosw. gheen oncuysch mensch / hoe wel ghy reyn zijt;
fol. 595. want ghy oock de wet oer-treedt. Want die ge-
Exod. 10. seydt heeft: En doet gheen oncuyscheydt / heeft
Ioan. 7. & oock gheseydt: Ghy en sult niet oordeelen. Den
1. Cor. 4. lesten dagh oordeelt alle die andere: ende men en
kan sonder sonden niet leven / maer wel sonder
sonde sterben. Bernardus van Quintaval den eer-
sten mede-ghesel vanden H. Franciscus, sagh hy
eenen armen mensch met een snoode kleedt ghe-
p. 1. lib. 5. kleedt / seyde by sy-selven; desen lijdt verduldigh-
c. 9. & M. lijcker sijne armoede als ick. Maer sagh hy een
Marulus lib. 5. c. 1. rijck mensch ende kostelijck ghecleedt / seyde hy;
desen om ijdele glorie der cleederen te schoutwen /
draeght onder een hayzē cleedt / ende castijdt sijn
bleesch in't verborzen; daerom kan't wesen dat
hy beter zy als ick. Om dese oorzaecke is hy van
broeder Leo in een visioen des hemels ghesien
ghetweest / dat upt sijn ooghen stralen bloncken
claerder als die vande Sonne / alsoo dat broeder
Leo sijn gesicht in die niet en konde werpen. *Siet*
num. 3. van Hoogh-tijden. Een en sekeren Abt / soo hy
eenen broeder quam besoecken / ende sagh dat de
kamer van dien slozdighe ende ongeschickt lagh;
seyde

S. Doro-
theus ser.
16. circa
Inem.

seyde met David: Den cleynē verheft hy uyt het
 stof/efi hy verhooghet den armen uyt den dreck. **V R E N.**
 Ende met Iob: Siet nu sal ick in het stof neder- **Psal. 112.**
 legghen: want stof ben ick / ende tot stof sal ick **Iob. 7.**
 wederom worden. Ende by sy-selben seyde hy: **Gen. 3.**
 O gheluckigen broeder/twiens herte in contem-
 platie van hemelsche dinghen soo is op-gheto-
 ghen/dat hy oock vergeet sijn eyghen kamer te
 schicken! Ende met eenē dachte hy op Abraham **Vit. PP.**
 den Gudit-bader/van wien wy lesen dat hy noyt **Rosw.fol.**
 sijn aensicht oft handen en heeft ghewasschen / **148. 150.**
 ende sijn haren-cleedt den tijdt van vijftigh ja-
 ren noyt en heeft verandert; gelijk oock de kin- **Deut. 29.**
 deren van Israēl hare cleederen ende schoenē niet
 en hebben verandert/ende niet versleten en zijn
 ghetweest in veertigh jaren ende verder inde woe-
 stijne. Maer siende eens anders kamer net lig-
 gen ende jent;seyde hy met David:Heere/ ick heb **Psal. 25.**
 bemindt de cierlijckheyt utws huys/efi de plaet-
 se der wooninghe utwer glorie. Ende in sy-selben
 seyde hy vanden broeder: O hoe blinkt de ziele
 van desen broeder/is't dat de kamer soo reyn en-
 de schoon is! Doorts en seght noyt; sulck-een
 is eenen dronckaert/al hebby hem droncken ge-
 sien: oft hy is eenen ober-speelder/al hebby hem
 die sonde sien doen: want een werck alleen en
 gheeft gheenen naem aen iemandt. De Sonne
 stondt eens stille in den tijdt van Iosue; ende in **Ios. 10.**
 den tijdt van een bande na-comelingē van Sela, **1. Paral. 4.**
 eenen sone van Iuda; als oock ten tijde van den **Vit. PP.**
 Abt Mutius; ende vanden Abt Besarion; ende **Rosw.fol.**
 wierdt verdonckert ten tijde van onsen Saligh- **467.**
 maker: ende daerom en seydmen niet datse stil **Ibid. 649.**
 is oft doncker. Noē dronck hem eens droncken/ **Marth. 27.**
 ende **Gen. 9.**

VREN. ende Loth dede eens oberspel/ende daerom en is
 Gen. 19. Noë gheenen bronckaert/ende Loth gheen ober-
 speelder: noch S. Peeter en is niet bloedt-gie-
 Matth. 26. righ / om eens bloedt ghestort te hebben. Noch
 Rosw. 11. den H. Martinus weder-spannigh / om eens ghe-
 Novemb. handelt te hebben met de Bisschoppen die bande
 ghemeynschap der H. Kercke af-gesnedē waren.
 Aug. lib. 6. Noch Alipius oncupsch / al hadde hy hem in sijn
 conf. c. 12. jeught eens ontgaen. Noch den H. Bernardus
 Rosw. 20. onsupber / om dat hy noch jonghelinck wesende
 August. in eens sijn ooghen qualijck hadde betwaert. Cyn-
 eius vita. delijck alles dat u in een ander naer Godt be-
 haeght / volghet dat; ende laet dat u mis-haeght.

XIV.

Gheeft utwen naesten goet exempel / ende on-
 derhoudt sozghbuldelijck 't ghene aen-gaet de
 stichtinghe des selfs / ende de ghesteltenisse van
 den uytwendighen mensch in gaen / staen / spre-
 ken / kleedinge / ghesteltenisse van aenschijn / lie-
 ber met Pachomius altydts bly-hertigh wesen-
 Vit. PP. de ende bzoelijck van aenschijn / van swaer-moe-
 Rosw. fol. digh. Siet 't ghene boven gheseyt is van Aben-
 137. ner, num. 5. Den H. Gregorius Nazianzenus siende
 Gregor. de binnen Athenen de losse / ijdele / ende ongebon-
 Nazianz. den minen van Iulianus, sijne lichtveerdigheyt /
 orat. 1. in het wulpsch keeren van sijn ooghen / hals / schou-
 Iulian. deren / boeten / het schuymsel van sijnen mondt /
 't schalck trecken vanden neuse / het guytigh lac-
 chen / smaden / ende roeren van alle die leden sijn
 lichaems / seyde: O wat monster sal noch van
 desen boort-komen! ende na sijn boort-segghe
 is het gheschiedt; want Iulianus den Keyser is
 als een vernielende byer gheweest / ende een Apo-
 Ambr. 1. 1. staet van het Christen Gheloof. Den H. Ambro-
 Officior. sius siende onder de Clergye / die te Choor gin-
 cap. 18. ghen /

gen/eenen die van ganck trots was/bermetigh
 van ghelaet / smadende van wesen; seyde / slaet
 acht op dien man / eer langh sal hy eenen Apo-
 staet worden. Hy is eyndelijck af-geballé van't
 Gheloobe; ende heeft geloochent dat hy Priester
 was. Let dan oock op u uytwendighe maniere
 van doen/ende al dat ghy in sulcker boegé doet /
 doet het upter herté: niet als Gordiana de moeye
 banden H. Paus Gregorius, die soo langh alse
 van hare susteren Tarilla ende Emiliana berispt
 wierdt ober hare lichtbeerdighepdt ende onge-
 stabdighepdt haeret manieren/ soo langh settese
 haer wesen tot statigheyt; maer soo haest als die
 bemaninghe ober was / was sy eben wulpsch
 ende upt-gestort als van te bozen. Godt bemint
 de ghene die hem dienen in den gheest ende inde
 waerhepdt/sonder hypocrisje ofte gebeynstheyt;
 ende die hen oock upt-wendiggh wel reguleren.
 Ten is den Edelen Princen niet ghenoech / dat
 hun hupsen van binnen schoon zijn / rijck/efi wel
 behangen; maer sy verciereen oock upt-wendiggh
 hunne poozten ende in-ganghen met wapenen
 ende banieren/op dat de menschen terstont sou-
 den konnen sien ende segghen: dit is het paleys
 van sulcken Edelen ende Hoogh-gebozen Vorst.
 Alsoo arbeypdt mede schoot te wesen inwēdiggh/
 ende uptwendiggh wel ghemaniert: want van de
 H. Kercke staet gheschreven: Alle haer huyg-ge-
 nooten zijn ghecleedt met dobbele kleederē. Be-
 nefens van het ljn-waet der gratie ende der
 deughden van binnen / soo treckt oock aen het
 ghestrijpt kleedt van zeeghbaerhepdt efi manier-
 lijckhepdt van buyten; op dat de menschen mo-
 ghen utwe goede wercken sien/ende glozificeren
 den

Gregor.
 homil. 38.
 in Euan-
 gelia. &
 l. 4. Dial.
 cap. 17.

Ioan. 4.

Prou. 31.

Matth. 5.

V R E N. den Vader die inde hemel is : ende van u gaen-
 Math. 27. de/hunne borsten moghen slaen/ seggende: Dooz-
 waer desen was eenē sone Godts ! Om deser ooz-
 2. Cor. 2. faecke seyde den Apostel : Wy zijn eenen goeden
 reuck CHRISTI. Ende van Iosias den Coninck
 Eccl. 49. van Iuda staet gheschreven : Die memorie van
 Iosias als het menghsel des reuck-twercks eens
 Petr. Da- apothekers. Een machtigh Heer in Byzanckrijck
 mian. Epi- was in verschil met eenen Abt om eenighe erbe/
 stol. 7. ad ende hy wilde met sijn volck/ staende in slagh-oz-
 Firminū. den in volle campanie/ bechten teghen den Abt.
 Den Abt / die op Godt betrouwde/ ende niet op
 schildt/ sweerdt oft helm ; stelde sijne Monicken
 op peerden/ ende bebal dat sy hun aensichtē met
 hunne kappen bedecken souden / ende in hunne
 handen een Crucifix nemen. Den Prince siende
 hen van verre dus aen-komen met groote neer-
 slachtighejdt/ zeeghbaerhejdt/ ende rypighejdt
 van wesen/ ende merckende upt alle hunne ma-
 nieren een schijnfel van hemelsche deughden / is
 met vreesse bebanghen gheweest/ ende seyde : Dit
 zijn die heyz-leghers Godts ! dit is een Enghel-
 sche bende ! ende af-tredende van sijn peerdt / is
 ter aerden gheballen / heeft sijn schuldt bekent /
 de wapenen af-ghetrozpen/ ende peys gemaect ;
 ghelijck Petrus Damianus verhaelt. Palæologus
 eenen Artsch-ketter ghebangen ghezocht zijnde
 binnen Roomen , dooz't bestier van den Keyser
 Rudolphus den tweeden/ is bekeert gheweest tot
 het Catholijck Roomsch Gheloobe / meer dooz
 exempel van sichtighe/ in eenen sekeren Coad-
 juteur der Societeyt IESV , die hem daghelijck
 quam besoecken ende troosten/ dan dooz de me-
 nighre der schziftuerē oft menschelijcke redenen/
 ghelijck

Morgen-
 wecker vā
 Thomas
 Saily, p. 3.
 in Epilog.

ghelijck hy selber ghetuyghde. Eenen sekerē Abt **V R E N.**
 binnen Roomen gingh daghelijck om gheene **Virgil.**
 andere oorzaecke na de scholen der Theologan- **Ceparius**
 ten/dan om Aloysium Gonzagam; ende veel ede- **lib. 2. c. 14.**
 len gingen na 't hof van Ferdinandus, den broe-
 der van Carolus V. alleen om Petrum Canisium
 vande Societeyt IESV te sien / ende in hem ghe-
 sticht te worden. En ghelijck wy lesen van Peri- **Plutarch.**
 cles eenē Prince vā Athenen, dat hy soo menigh- **in Polit.**
 mael hy sijn purpuren cleedt ende den Raedts-
 Heeren tabbaert aen-dede / seyde: Hebt acht op u-
 selben / Pericles: 't sijn vrye persoonen die ghy re-
 geert / 't sijn Grieken / 't sijn borgers van Athe-
 nen: alsoo pleegh P. Petrus Canisius, aen-doende
 sijn religieur habijt / te segghen: Let op u Petre
 Canisi, ghy moet stichten ende goet exempel ge- **Act. 20.**
 ven aen de kercke / die CHRISTVS met sijnē bloe-
 de bereyghen heeft: 't sijn Christenen die ghy
 stichten moet / 't sijn gesalvden tot een Coninck- **1. Petr. 2.**
 lijk priesterdom / 't sijn borgers der heylighen / **Ephes. 2.**
 't sijn Godts huys-genoote. Den H. Martelaer
 Lucianus (vanden welcken wy lesen / dat hy lig- **Rosw. 7.**
 ghende inden karcker op sijnen rugge / ghespan- **Ian.**
 nen aen handen ende voeten op scherpe scherbe-
 ren / heeft op sijn borste / als op eenen Mutaer /
 broodt ende wijn doen legghen / ende alsoo misse-
 ghedaen) was soo eerlijck ende gestichtigh van
 wesen / datmen alleen van op sijn ghelaet te sien /
 betweeght wierdt om Christen te worden: soo dat
 den Keyser Maximianus eenen lamfer heeft doen
 hanghen ober het aensicht van Lucianus, bree-
 sende eplacen / oft hy oock tot het Christen ghe-
 loobe soude moghen betweeght worden. Polemo
 hoorde de subere stralen sijn's ghesichts alleen in
 G schilde.

- VREN. schilderje af-gheteekent / dede oock de lichte
 vrouwen door eerbiedigh ontsagh van hem loo-
 pen / ghelijck Gregorius Nazianzenus verhaelt.
- Vit. PP.
 Rosw.
 fol. 169.
 Rosw. 4.
 Octob.
- Den grooten Ephraem, ende na hem den H. Fran-
 ciscus, oock swijgende/onderwesen het volck dat
 hen aen-sagh/alleen met hunne aensichten. We-
 sende dan dus uytwendigh ghestelt / verborzght
 niet-te-min inwendigh de meyninge utw's her-
 ten. Eenem goeden boom al schiet hy sijn blade-
 ren ende bzuichten inde locht / houdt nochtans
 sijn wortel in de aerde verborzgt: alsoo verborzght
 hy Godt utwe supbere meyninghe in alle utwe
 wercken; segghende met de Bruydt: Alle bzuich-
 ten / nicuutwe ende oude heb ick booz u betwaert.
Siet num. 13. van daghen.
- XV. Ter elcker ure keert u intwaerts tot Godt: en-
 de let hoe ghy u in't boozgaende gedragen hebt:
 wat ende hoe ghedaen/wat ende wie ghesproken/
 waer gheweest: wat versuynt / wat ghewonnen
 met utwe ponden? Een Christen mensch moet
 gheheel vol ooghen wesen / gelijk de Cherubin-
 nen ende Seraphinnen / seyde den Abt Besarion
 in sijn upterste. Ter elcker ure als ghy die clocke
 hoorz slaen/seght: MARIA moeder der gratie/
 moeder der ontfermhertighepdt/beschermt ons
 handen vbandt / ende ontfanght ons in de ure
 des doodts. Ende seght tot Godt: Gheeft ons/
 bidden wy/Heere/altjdt eenen geest om te denc-
 ken dat goet is / ende goedertierlijck om te doen:
 op dat wy die sonder u niet en konnen wesen/na
 u moghen leven. Door IESVM Christum onsen
 Heere/Amen. Hier na seght met den H. Apostel:
 Ick lebe/nu boozts niet ick / maer in my leeft
 CHRISTYS. IESVS hem in sijn tonghe niet ver-
 grjppende!
- Cant. 7.
- Gal. 2.
- Vit. PP.
 Rosw. f.
 609.

grypende! Iesvs sijn oogen wel bewarende! Iesvs V R E N.
 sijnen wille niet doende! Iesvs wel ghereghelt in
 de maniere van sijn leven! Iesvs naeckt en bloot
 aen den Crucce! Iesvs den victorieusen! ende soo
 voort: uyt-pickende een deught in't besonder
 die ghy soeckt te bejaghen in u examen particu-
 lier / ende wiens ondenght ghy wilt schoutven.
 Siet num. 28. ende 33. van daghen. Eynelijck seght
 met ludich: Heere/versterckt my in deser ure. Iudich 13.

Ter elcker ure / ende insonderheydt smorgens XVI.
 ende t'sabonts / verweckt in u selven ten 1. een
 affectie van liefde tot Godt uyt liefde boven al:
 segghende met de Bruydt: Ick hebbe ghebonden Cant. 3.
 den ghenen dien mijne ziele bemindt. En daer
 na bys-mael achter een oft meer: Ick heb Godt
 lief boven al. Ick heb Godt lief boven al / &c.
 Ten 2. een waerachtigh leetw:sen der sonden.
 De Pauw is van soo-danighe natuere/datse des
 nachts wacker wordende crijt / meynende hare
 schoonigheyt om de donckerheydt des nachts
 verlozen te hebbē; soo moet oock eene ziele doen/
 sittende inde duysternisse van dese werelt; altyt
 moetse bresen hare schoonigheyt te verliezen/
 ende altydts moetse roepen ende kermen/inson-
 derheydt als sy geboelt dat het licht der gratien
 Godts by haer niet en is / maer eer de duyster-
 nisse vanden nacht der sonde. Dit bedenckende
 den Coninck Ezechias, seyde: Als eender swalu- Isa. 38.
 wen jonck sal ick roepen / ick sal bedencken als
 een duybe. Roept dan ende versucht als een toz-
 tel-duybe/die van haer gheselschap berooft is;
 segghende: Mijn Heer ende mijn Godt / het is
 my leet uyt het binnenste mijns herten / dat ick
 utwe Goddelijcke Majesteit vergramt hebbe; het
 is

VREN. is my leet/niet ten opsichte bande helle oft banden hemel; maer om dat ghy zyt den Heere der
2. Cor. I. ghenaden/ende den Godt aller vertroostinghe; den Vader mijns Heeren Ies v Christi, en mijnen
Pfal. 72. Vader die in de hemelen is; den welcken ick bo-
 ven al beminne ende eere/ende den welcken is al dat ick hebbe in hemel ende op aerde. Daer-
 om neme ick booz my u niet meer te bergrammen; alle oorzaken van sonden te schoutwen; te biechten/ende restitutie te doen: verghebe oock alle die my misdaen hebben; versoekende dooz het dierbaer bloedt van utwen eenighen bemin-
 den Sone vergiffenisse ende gratie om my te be-
 teren. Ioannes Gerson eertijds Cancellier van Parijs pleegh te segghen/dat soo wie sonder ghebeynstheydt dese dzy dinghen/ in dit gebedt vermelt /spreekt upt gantscher herten / te weten:
Het 1. 't is my leet/&c. **2.** Ick neme booz my u niet meer te bergrammen/&c. **3.** Ick wil my metten eersten biechten na u ghelieven/ende na de ordze bande **H.** Catholijcke Roomsche Kercke; dat die wel magh betrouwe/dat hem Godt sijne bermhertigheydt niet en sal ontrecken/maer eer bewijfen de rijckdommen sijnder genade; na sijn
Isa. 49. eyghen seggen: Kan een moeder haer kindt vergeten /dat sy niet en soude ontfermen den sone haers buyck; ick en sal nochtans uw's niet vergeten. Ick en wille niet wanhopen/pleegh den
S. Bernar. **H.** Bernardus tot Godt te segghen /sprekende in den persoone van eenen sondaer: want /Heere /'t is uwe ghenade/ ten 1. dat ick niet en ben verballen in meerdere sonden/ doen ick in de werelt was. Ten 2. dat ghy mijne bekeeringe verwacht hebt. Ten 3. dat ghy my spijst met het broot van leetwesen

leetwefen / ende laeft mettet water der tranen. **V R E N.**
Ten 4. dat ghy my cracht geeft / om gratie ende
 glorie te verdienen. Daerom gheeft my noch
 meer berouw / ende ghelijck ick geboele het on-
 ghemack mijns lichaems / soo wanneer ick tre-
 de in een doozne / oft op eenen scherpen steen / oft
 alffer eene mugghe vlieghe in mijn ooghe / oft
 dat ick mijne handt quetse / oft mijne ooghe ber-
 liefe / oft dat my mijn goet ontstolen wordt; al-
 soo oock magh ick gheboelen ende getwaer woz-
 den de schade die de sonde mijne ziele aen-doet;
 ende magh daer ober suchten ende weenen / ghe-
 lijck eene moeder weent ober de doot van haer
 eenigh kint. P. Franciscus Suarez, dien vermaer-
 den Theologant vande Societeyt Ies v, verneck-
 te hem-selven tot berouw der sonden hondert-
 mael daeghs ende meer. Maer wie doet dit / ende
 wy sullen hem prijsen. Wy moghen eer met Da-
 vid segghen: *Mijn herte is dorre geworden / om* Psal. 101.
 dat ick vergeten hebbe mijn broodt te eten: te we-
 ren / het broodt van tranen ende van berouw; het
 broodt van een ghebzoken ende berootmoedighyt Psal. 50.
 herte; het broodt van waerachtighe penitentie /
 daer de k. Kercke om roept: Gheeft ons heden Luc. 11.
 ons dagelijckx broodt. Wie Godt lief heeft / seyt
 den Wijse-man / die sal vooz de sonden bidden / Eccl. 3.
 ende in't ghebedt der daghen sal hy verhoort
 worden. Siet num. 23. van daghen, ende num. 7. van
 jaren, niet seer verre van het eynde.